

לקוטי תורה • וזאת הברכה • מאמר 4

והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא...

”והיה מדי חודש בחודשו ומדי שבת בשבתו”

ימי החול הם חכמה אלוקית היורדת לעולם העשייה כדי שאפשר יהיה להעלות את העולם בחזרה; שבת היא העלייה הזאת, המתגלית כתענוג, וראש חודש נמשך מן החכמה עצמה, שלפני הבריאה. למעלה משניהם נמצאים ”שבתו של שבת” ו”חודשו של חודש” — מדרגה שמעל כל העולמות, שתתגלה עם ביאת המשיח, כאשר ”כל בשר” ישתחוה לפני ה’.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

likkuteitorah.com/he/likkutei-torah/vezos-haberachah/4/

הנקודה

ימי החול הם חכמה אלוקית היורדת לעולם העשייה כדי שאפשר יהיה להעלות את העולם בחזרה; שבת היא העלייה הזאת, המתגלית כתענוג, וראש חודש נמשך מן החכמה עצמה, שלפני הבריאה. למעלה משניהם נמצאים "שבתו של שבת" ו"חודשו של חודש" — מדרגה שמעל כל העולמות, שתגלה עם ביאת המשיח, כאשר "כל בשר" ישתחוה לפני ה'.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

ישעיהו צופה שכל בשר ישתחוה לפני ה' "מדי חודש בחודשו ומדי שבת בשבתו", ואדמו"ר הזקן שואל מדוע ראש חודש, שהוא יום שמותר לעשות בו מלאכה, אינו נקרא "יום מלאכה". תחילה נדון בשבוע: ששת הימים נקראים "ימי בראשית" משום שהחכמה האלוקית יורדת בהם דרך בריאה, יצירה ועשיה, כדי שהכוח של אותה עבודה יוכל לעלות שוב באמצעות התפילה. שבת היא העלייה עצמה, בבחינת תענוג; הדיבור האלוקי חוזר למקורו, ולכן הדיבור בימי החול נפסק. אך העלייה זקוקה לסיוע מלמעלה — קבלת שבת, "משכני אחריו נרוצה". במשך השבוע הנשמה "חולת אהבה", כמו "הרעש הגדול" של האופנים או בן כפר שהמלך מסנוור אותו; בשבת היא נרפאת באמצעות "שמש צדקה", כמו בן כפר שמרגיש בבית אצל המלך. בראש חודש הדיבור מקבל מהחכמה עצמה, "קודם מעשה בראשית": מותר לעשות מלאכה, אך היום מרומם. לבסוף, "שבתו" ו"חודשו" הם מדרגות שמעבר לכל השתלשלות העולמות, שיתגלו בימות המשיח, כאשר יסוד האש, "כל בשר", יגיע להשתחוואה אמיתית, ו"פניו" של ה' יתגלו.

מבנה

1	ימי החול ושבת	¶1-3
השאלה על ראש חודש. ששת הימים הם החכמה היורדת לעשייה לשם העלייה; שבת היא העלייה כתענוג, ולכן הדיבור וענייני החול נפסקים.		
2	העלייה זקוקה לסיוע מלמעלה	¶4-6
קבלת שבת ו"משכני"; העלייה היומיומית שבתפילה וההמשכה של תפילת העמידה; בן הכפר ובן הכרך; הנשמה חולת האהבה שנרפאת באמצעות "שמש בשבת".		
3	ראש חודש	¶7-9
שער המזרח ביחזקאל נפתח בראש חודש. הדיבור האלוקי מקבל בימי החול באמצעות המידות, ובראש חודש — מהחכמה עצמה, "מלפני הבריאה"; לכן מותר לעשות מלאכה, אך אין זה יום של חול.		
4	שבתו של שבת והשתחוואת כל בשר לעתיד לבוא	¶10-11
"שבתו" ו"חודשו" הם למעלה מכל השתלשלות העולמות ויתגלו עם ביאת המשיח. אז "כל בשר", יסוד האש, ישתחוה; השתחוואה "לפניו" פירושה המשכת "פניו" הגלויים של ה' למטה, לתוך העולם.		

ימי בראשית ששת ימי בראשית

ששת ימי החול, שנקראו על שם "ראשית", שהיא חכמה: בימים אלה החכמה האלוקית מתלבשת במידות ויורדת לעשייה גשמית.

ירידה לצורך עלייה לירידה לצורך עלייה

האור האלוקי יורד לעולמות התחתונים כדי שבאמצעות עבודתו ותפילתו של האדם אפשר יהיה להעלות את עולם העשייה עצמו ולכלול אותו באחדותו של ה'.

חולת אהבה חולת אהבה

מצבם של כנסת ישראל ושל תלמיד החכם בימי החול: כמיהה לאין סוף שאינה יכולה לבוא על סיפוקה בתוך העולמות; בשבת היא נרפאת באמצעות התענוג הגלוי.

בן כפר ובן כרך כן כפר ובן כרך

העלייה בימי החול היא יראה נרגשת של מי שרואה את המלך לעיתים רחוקות; העלייה בשבת היא תענוג של מי שגר סמוך למלך.

דיבור אלוקידבור, דבר הוי

מדרגת מלכות וכנסת ישראל, "העולם הגלוי"; בימי החול היא יורדת, בשבת היא חוזרת למקורה, ובראש חודש היא מקבלת מהחכמה עצמה.

שבתו של שבת שבתו של שבת

מדרגה שמעבר לכל סדר ההשתלשלות, שלעומתה אפילו שבת נחשבת ליום חול; היא תגלה בימות המשיח.

השתחוואה השתחוואה

ביטול שהוא גם המשכה: הוא מגלה את המדרגה שלמעלה מהעולמות, את "פניו" של ה'.

קטע 1 • 11-3

ימי החול ושבת

1 והיה מדי חדש בחדשו^{1,2} ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות לפני אמר ה'.

"והיה מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני, אמר ה'."

המאמר פותח בפסוק החותם את ספר ישעיהו, המבטיח שבעתיד יבוא "כל בשר" להשתחוות לפני ה' בכל ראש חודש ובכל שבת. הכפילות החריגה, "חודש בחדשו" ו"שבת בשבתו", היא שתתבאר לבסוף בחלקו הרביעי של המאמר.

(ועיין מזה ברבות בא ספטי³ בגמרא פ"ק דסוטה דף ה' ע"א זח"א קי"ו א' קפ"א א' ח"ב קנ"ו ב' קנ"ז א' ח"ג ע"ז א' ע"ט ב' קמ"ה⁴ א')

ועיינו בעניין זה ברבות, בא, סוף פרק ט"ו; בגמרא, פרק ראשון של סוטה, דף ה' ע"א; זוהר חלק א', קט"ז ע"א, קפ"א ע"א; חלק (ב', קנ"ו ע"ב, קנ"ז ע"א; חלק ג', ע"ז ע"א, ע"ט ע"ב, קמ"ה ע"א).

אדמו"ר הזקן מציין מקומות במדרש, בתלמוד ובוהר העוסקים בפסוק הזה, ומפנה את הקורא לעיין בהם.

הנה כתיב כל הנק' בשמי ולכבודי בראתיו⁵ יצרתיו⁶ אף עשיתיו⁷ (בישעיה מ"ג ז') (ועיין מזה בב"ב⁸ דע"ה ב' יומא ל"ח א' רבות כי תשא ספמ"ו⁹ זח"א צ"ו ב' רכ"א ח"ב מ"ב ב' ח"ג רכ"ה א' רכ"ח א')

והנה כתוב: "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו, יצרתיו, אף עשיתיו" (ישעיה מ"ג, ז'). (ועיינו בעניין זה בכבא בתרא, דף ע"ה ע"ב; יומא ל"ח ע"א; רבות, כי תשא, סוף פרק מ"ו; זוהר חלק א', צ"ו ע"ב, רכ"א; חלק ב', מ"ב ע"ב; חלק ג', רכ"ה ע"א, רכ"ח ע"א.)

פסוק שני מציב את המסגרת: ה' ברא את האדם "לכבודי" בשלושה שלבים — "בראתיו", "יצרתיו" ו"עשיתיו". בחסידות שלושת הפעלים האלה מקבילים לשלושת העולמות התחתונים: בריאה, יצירה ועשה. גם כאן מובאת רשימת מקומות שבהם הפסוק נידון.

פי' שכדי להיות נקרא בשמי וכמ"ש נעשה אדם בצלמנו¹⁰ כדמותנו ירד ונשתלשל בבחי' ב"ע להיות לו גם בחי' המעשה.

פירוש: כדי שיהיה נקרא בשמי, וכמו שכתוב "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו", ירד והשתלשל בבחינת בריאה, יצירה ועשה, כדי שתהיה לו גם בחינת המעשה.

זהו פירוש הפסוק: כדי שהדבר הנקרא "בשמי" — האדם, שנעשה "בצלמנו" — יוכל להתקיים, היה האור האלוקי צריך לרדת שלב אחר שלב דרך שלושת העולמות התחתונים, עד שהגיע גם לבחינת המעשה הגשמי, "אף עשיתיו".

והנה ראש חודש אע"פ שמותר בעשיית מלאכה מ"מ אינו נקרא בלשון הפסוק יום המעשה וכמ"ש מחר חודש¹¹ וגו'

והנה בראש חודש מותר לעשות מלאכה, ואף על פי כן אין הוא נקרא בלשון הפסוק "יום המעשה", וכמו שכתוב: "מחר חודש..."

כעת מעלה אדמו"ר הזקן את השאלה הראשונה של המאמר. על פי ההלכה ראש חודש הוא יום שמותר לעשות בו מלאכה, ובכל זאת הכתוב אינו מכנה אותו "יום המעשה": בסיפור דוד ויהונתן היום שלפני ראש חודש מובחן ממנו.

ובאת אל המקום אשר נסתרת שם ביום המעשה¹² (בשמואל א' סימן כ' י"ט) (ועיי'ש בתי"י ובפרש"י והרד"ק)¹³
 "ובאת אל המקום אשר נסתרת שם ביום המעשה" (שמואל א', פרק כ', פסוק י"ט). (ועיינו שם בתרגום יונתן, בפירוש רש"י
 וברד"ק.)

יהונתן אומר לדוד להסתתר "ביום המעשה", והמפרשים — תרגום יונתן, רש"י ורד"ק — מבינים שהכוונה ליום חול, בניגוד לראש חודש. הרד"ק מוסיף שנראה שבאותו זמן לא עשו מלאכה בראש חודש, כפי שנשים עדיין נמנעות מלעשות בו מלאכה; לכן אין ראש חודש נחשב ליום עבודה רגיל.

והענין כי ששת ימי המעשה נק' ששת ימי בראשית לפי שנמשכו מבחי' ראשית זו חכמה¹⁴ וכמ"ש כולם
 בחכמה עשית¹⁵

והעניין הוא שששת ימי המעשה נקראים "ששת ימי בראשית", משום שהם נמשכים מבחינת ראשית זו, חכמה, וכמו שכתוב:
 "כולם בחכמה עשית",

כדי להשיב, הוא מסביר תחילה את ימי החול. הם נקראים "ששת ימי בראשית", על שם המילה הפותחת את התורה, "בראשית", משום שהמילה כוללת את המושג "ראשית", שהפסוק "ראשית חכמה" מזהה עם חכמה. הבריאה נמשכת מחמתו של ה', כפי שאומר הפסוק בתהילים: "כולם בחכמה עשית".

וכמאמר עושה בראשית¹⁶ והמחדש בטובו¹⁷ בכל יום תמיד מעשה בראשית ותכלית ירידת החכמה
 בשתת ימי המעשה ול"ט מלאכות החורש הזורע¹⁸ כו'

וכמאמר "עושה בראשית" ו"המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית". ותכלית ירידת החכמה לששת ימי המעשה ול"ט
 — המלאכות — החרישה, הזריעה וכו'

גם נוסח התפילה אומר כך: ה' "עושה בראשית" ו"מחדש בכל יום את מעשה בראשית", ולכן ששת הימים הם ירידה מתמשכת של החכמה האלוקית אל העולם. ירידה זו מגיעה עד לשלושים ותשע אבות המלאכה המגדירים את "המלאכה" האסורה בשבת — חרישה, זריעה ושאר המלאכות.

הוא לצורך עלייה שיתעלו כל בחי' המעשה ג"כ לקשרם בה' אחד שהמלאכות הם לצורך האדם וחיותו
 וקיומו וכאשר האדם נושא את נפשו בתפלתו לה' אחד בקי"ש ואהבת כו'

היא לשם עלייה, כדי שגם כל בחינות המעשה יתעלו ויתקשרו בה' אחד. המלאכות נצרכות לאדם, לחיותו ולקיומו; וכאשר
 האדם נושא את נפשו בתפלתו לה' אחד, בקריאת שמע וב"ואהבת..."

מדוע החכמה האלוקית צריכה לרדת נמוך כל כך? כדי שתוכל לעלות שוב ולהעלות איתה את עולם המעשה. עבודת האדם מפיקה את צורכי קיומו, ולאחר מכן הוא מוסר את עצמו לה' בקריאת שמע — "ואהבת..."

ובתפלה ברוך אתה כוי הרי גם כל כחות החיונית שבמלאכות שמהם חיותו וקיומו מתעלים עמו ונכללים באחד כי בהם ועל ידם ניתן הכח לאדם להעלות ולקשר נפשו באלהים חיים בק"ש ותפלה

ובתפילה, "ברוך אתה...", הרי גם כל כוחות החיות שבמלאכות, שמהם באים חיותו וקיומו, מתעלים עמו ונכללים באחד. שהרי באמצעותם ובזכותם ניתן לאדם הכוח להעלות ולקשר את נפשו באלוקים חיים, בקריאת שמע ובתפילה

הוא עושה כך גם בתפילת העמידה, "ברוך אתה...", ואז כל כוח החיות שקיבל מעבודתו עולה עמו ונכלל באחדותו של ה'. הרי אותה חיות עצמה נתנה לו את הכוח להתפלל; כך מתעלה עבודת ימי החול באמצעות תפילתו. (בדפוס יש כנראה שתי טעויות קטנות, "בששת" בחלק 8 ו"הכח" כאן, ויש לקרוא "בששת" ו"הכח".)

(והעלאה זו היא ע"י החכמה שהיא בחינת ביטול ולכן ע"י החכמה יוכל להיות ביטול היש וזהו שהששת ימי המעשה נק' ששת ימי בראשית שהוא בחי' חכמה שבכח החכמה הנמשך בהמדות יומשך להיות ביטול היש ועיין בזח"א בראשית)

והעלאה זו היא באמצעות החכמה, שהיא בחינת ביטול; לכן באמצעות החכמה יכול להיות ביטול היש. וזהו שששת ימי המעשה נקראים "ששת ימי בראשית", שהיא בחינת חכמה: בכוח החכמה הנמשכת במדות תימשך בחינת ביטול היש. ועיינו בזהר חלק א', בראשית

הערת אגב: העלאה זו נעשית באמצעות חכמה, שעניינה ביטול — ההכרה שהאדם אינו נחשב לדבר בפני ה'. כאשר חכמה נמשכת אל מדות ימי החול, היא מביאה עמה את ביטול היש, כלומר ביטול תחושת הנברא שהוא מציאות נפרדת ועצמאית. זו הסיבה העמוקה לכך שימי החול נקראים על שם חכמה — "ימי בראשית".

(דל"א סע"א) אינון שיתא יומין נפקין מן בראשית¹⁹ וע"ש במק"מ הטעם שהחכמה נק' ראשית ועמ"ש במ"א גבי ענין יין המשומר בענביו²⁰ מששת ימי בראשית

"אינון שיתא יומין נפקין מן בראשית"; ועיינו שם במקדש מלך בטעם שחכמה נקראת ראשית. ועיינו גם במה: (דף ל"א ע"א) (שנתבאר במקום אחר בענין היין המשומר בענביו מששת ימי בראשית)

הזהר אומר שששת הימים "יוצאים מבראשית", והמקדש מלך, פירוש על הזהר, מסביר שם מדוע חכמה נקראת "ראשית". גם הביטוי התלמודי "היין המשומר בענביו מששת ימי בראשית", המתייחס לשכר הנסתר של הצדיקים, מתבאר במקום אחר על פי חכמה

והנה ששת ימי המעשה הם בחינת המשכות מלמעלה למטה והשתלשלות אור אי"ס ב"ה להתלבש בבי"ע להיות כח המעשה

והנה ששת ימי המעשה הם בחינת המשכות מלמעלה למטה והשתלשלות אור אין סוף ברוך הוא, כדי להתלבש בבריאה, יצירה ועשיה ולהיות כוח המעשה.

לסיכום עניינם של ימי החול: הם תנועה מלמעלה למטה. אור אין סוף יורד דרך השתלשלות העולמות, עד שהוא מתלבש בבריאה, ביצירה ובעשיה ונעשה הכוח המניע את הפעולה הגשמית

(ועמ"ש בד"ה לא הביט און ביעקב²¹ ומ"ש בד"ה בחודש השלישי²² גבי כל כל שבח מעשה ידיך)

ועיינו במה שנתבאר במאמר המתחיל "לא הביט און ביעקב" ובמאמר המתחיל "בחודש השלישי", בעניין "כל שבח מעשה" (ידיך).

מוזכרים כאן שני דיונים מקבילים בלקוטי תורה ובתורה אור, שבהם מתבאר בהרחבה הירידה אל "מעשה ידיך"

משא"כ השבת הוא בחי העלאה ממטה למעלה בבחי ענג וכמ"ש אז תתענג על²³ ה' וכמאמר ישמחו במלכותך ישבעו ויתענגו²⁴ מטובך כו'

אבל השבת היא בחינת עלייה מלמטה למעלה, בבחינת עונג, וכמו שכתוב: "אז תתענג על ה'", וכמאמר: "ישמחו במלכותך, ישבעו ויתענגו מטובך..."

השבת היא התנועה ההפוכה: עלייה מלמטה למעלה, שעניינה עונג. ישעיהו מבטיח למי ששומר את השבת: "אז תתענג על ה'", ובתפילת השבת אומרים שמקיימיה "יתענגו מטובך".

(עיי' בהרמ"ז ר"פ פקודי) (דף ר"כ ע"ב) גבי ולכן שבת נקרא טוב להודות²⁵ וכמארז"ל אימתי גדול כשהוא בעיר אלקינו²⁶ כו'

עיינו בהרמ"ז, תחילת פרשת פקודי, דף ר"כ ע"ב, בעניין "ולכן שבת נקרא טוב להודות", וכמאמר רבותינו ז"ל: "אימתי גדול?" (כשהוא בעיר אלקינו...)

הרמ"ז, רבי משה זכות, בפירושו הקבליים לזוהר, מסביר שזה הטעם לכך שמזמור השבת פותח במילים "טוב להודות". הזוהר מלמד שה' נקרא "גדול" כשהוא "בעיר אלקינו", כלומר כשהוא במקומו שלו למעלה.

[ועמ"ש בד"ה וכל בניך] וכמ"ש בזח"א ויחי (דרל"ט)²⁷ משל למלכא דהוה יתיב בכורסיא וכתרא דמלכותא עליה אקרי מלך עילאה.

וכמו שכתוב בזוהר חלק א', ויחי (דף רל"ט): "משל למלך שהיה יושב על [ועיינו במה שנתבאר במאמר המתחיל "וכל בניך"] כיסא, וכתר המלכות עליו, נקרא מלך עילאה."

המשל בזוהר הוא על מלך היושב על כיסאו וחובש את כתר המלכות; אז הוא נקרא "המלך העליון".

כד נחית ואזיל לבי עבדיה מלך זוטא אקרי כך קב"ה כו' ע"ש והיינו שבימות החול כשמתלבש בבי"ע נק' מלך

"כשהוא יורד והולך לבית עבדו, נקרא מלך זוטא. כך הקב"ה..."; עיינו שם. כלומר, בימות החול, כשהוא מתלבש בכריאה, ביצירה ובעשיה, הוא נקרא מלך זוטא.

כאשר אותו מלך יורד לבקר בביתו של עבד, הוא נקרא "מלך קטן". כך גם לגבי הקב"ה: בימות החול, כשהוא של מתלבש בעולמות התחתונים, הוא נקרא "מלך קטן".

זוטא משא"כ בשבת הוא בחיי התגלות ענג ה' ומעין עולם הבא תענוג הנשמות שנהנין מזיו השכינה²⁸ ובחינת קיבול שכרן. אבל בימות החול הוא לעשותם.^{29, 30, 31}

אבל בשבת יש בחינת התגלות עונג ה', מעין עולם הבא — תענוג הנשמות הנהנות מזיו השכינה ובחינת קבלת שכרן. אבל ימות החול הם לשם עשייתן.

בשבת, לעומת זאת, האור שלו חוזר למקומו ומתגלה כעונג. השבת היא מעין העולם הבא, שבו "הצדיקים נהנים מזיו השכינה" ובו מקבלים את שכרם. ימי החול, כפי שאומרים חז"ל, הם "היום לעשותם" — זמן העבודה, ולא זמן קבלת השכר.

2 ולכן כתיב בשבת ממצוא חפצך ודבר דבר³² דבור אסור^{33, 34} כי דבור הוא לשון הנהגה והמשכה³⁵ מלמעלה למטה וכמ"ש וידבר הוי"א אל משה לאמר

לכן כתוב על השבת: "ממצוא חפצך ודבר דבר" — אסור לדבר, מפני שדיבור הוא לשון הנהגה והמשכה מלמעלה למטה, וכמו שכתוב: "וידבר הוי"א אל משה לאמור"

ישעיהו מורה לכבד את השבת על ידי הימנעות מעיסוק בענייני החול ומדיבור עליהם, וחז"ל למדו מכאן שגם דיבורי חול מוגבלים בשבת. אדמו"ר הזקן מסביר את הטעם: המילה "דיבור" משמשת גם במשמעות של הנהגה, ולכן הדיבור מסמל את ההמשכה מלמעלה למטה, כמו בפסוק "וידבר ה' אל משה", שבו דבר ה' יורד אל האדם.

וזהו בימות החול שהוא בחיי התשלשלות והמשכה מלמעלה למטה להתלבש גם בבחי' עשייה גשמיות וכמ"ש מלכותך מלכות כל

וזהו בימות החול, שהם בחינת השתלשלות והמשכה מלמעלה למטה, להתלבש גם בבחינת עשייה גשמית, וכמו שכתוב: "מלכותך מלכות כל..."

הזרימה כלפי מטה היא עניינם של ימי החול, שבהם אורו של ה' יורד אפילו אל העולם הגשמי של עשייה. הפסוק "מלכותך מלכות כל עולמים" פירושו שמלכותו, המתבטאת בדיבורו, מגיעה עד לעולם התחתון ביותר. (כדפוס יש כאן כנראה שגיאות קטנות: "השתלשלות" ו"למטה"). ויש לקרוא "השתלשלות" ו"למטה".

עולמים³⁶ אפילו בעולם עשייה וכמ"ש אף עשיתיו³⁷ משא"כ בשבת ודבר דבר שהדבור חוזר למקורו ושרשו למעלה [ועמ"ש מזה בד"ה שובה ישראל עד]:

"עולמים", אפילו בעולם העשייה, וכמו שכתוב: "אף עשיתיו". אבל בשבת, "ודבר דבר" — הדיבור חוזר למקורו ולשרשו למעלה. [ועיינו במה שנתבאר בעניין זה במאמר המתחיל "שובה ישראל עד"]

זהו שוב "אף עשיתיו" (ישעיהו מ"ג, ז'). בשבת, לעומת זאת, הדיבור האלוקי חוזר למקורו, ולכן גם אנו נמנעים מדיבורי חול. המאמר "שובה ישראל" מצוין כאן כמקום נוסף שבו העניין נדון.

3 קיצור. ששת ימי המעשה³⁸ הם ששה מדות עליונות והם בבחי' המשכה והשתלשלות להתלבש בבי"ע כמ"ש אף עשיתיו³⁹ והירידה לצורך עלייה וביטול היש

קיצור. ששת ימי המעשה הם שש מדות עליונות, והם בבחינת המשכה והשתלשלות להתלבש בבריאה, ביצירה ובעשיה, כמו שכתוב "אף עשיתיו"; והירידה היא לשם עלייה וביטול היש.

פסקאות ה"קיצור" חוזרות בקצרה על כל חלק. ששת ימי החול מקבילים לשש המדות האלוניות — מחסד עד יסוד — היורדות ומתלבשות בעולמות התחתונים, עד "עשיתיו". אך הירידה נועדה לעלייה ולהבאת הנבראים לביטול תחושת העצמי שלהם.

ולכן נקראים ימי בראשית היא בחי' חכמה דבחינת חכמה הוא הבירור ובשבת הוא העלייה מבחי' עשייה עד לבחינת העונג ויתענגו מטובך ולכן נאמר בשבת ממצוא חפצך ודבר דבר:⁴⁰

ולכן הם נקראים "ימי בראשית", שהיא בחינת חכמה, כי בחכמה הוא הבירור. ובשבת יש עלייה מבחינת עשיה עד לבחינת העונג, "ויתענגו מטובך". לכן נאמר בשבת: "ממצוא חפצך ודבר דבר".

הם נקראים "ימי בראשית" משום שהם נמשכים מחכמה, וחכמה היא המבררת ומזככת את העולם, ומפרידה בין הקדושה לבין מה שאינו קדושה. השבת היא העלייה מן המעשה עד העונג, ולכן מניחים בה את ענייני החול ואת דיבורי החול.

קטע 2 • 41-6

העלייה זקוקה לסיוע מלמעלה

4 ב אך אין דבר שירד למטה עולה למעלה עד שנותנים לו כח ועוז מלמעלה להעלותו וע"ז נתקן ענין קבלת

...ב. אך שום דבר שירד למטה אינו עולה למעלה עד שנותנים לו כוח ועוז מלמעלה להעלותו. ולשם כך נתקנה קבלת

החלק השני פותח בעיקרון: דבר שירד למטה אינו יכול להעלות את עצמו בכוחות עצמו; הוא זקוק לכוח הניתן לו מלמעלה. משום כך נקבע קבלת שבת בערב שבת, ובייחוד הפיוט "לכה דודי".

שבת לכה דודי⁴¹ שיהא הארה מלמעלה לקראת כלה היא כנסת ישראל כדי שפני שבת נקבלה וזהו משכני אחריו נרוצה⁴² שבכל ימות החול הוא בחינת אחריו

שבת, "לכה דודי": שתהיה הארה מלמעלה "לקראת כלה", היא כנסת ישראל, כדי ש"פני שבת נקבלה". וזהו "משכני אחריו", נרוצה: כל ימות החול הם בחינת "אחריו".

"לכה דודי לקראת כלה" מתפרש כהארה הבאה מלמעלה לקראת ה"כלה" — כנסת ישראל, נשמתם הכללית של ישראל — כדי שתוכל "לקבל את פני השבת". אותו רעיון מופיע בפסוק "משכני אחריו נרוצה": במשך השבוע ישראל נמצאים רק "אחריו", הולכים בעקבות ה' ממרחק.

וצריך להיות משכני כדי שנרוצה ועדי"ז הוא ענין כל שיר השירים ליתן כח ועוז לכנסת ישראל כו' אך מי שטרח בערב שבת⁴³ וכו'

וצריך להיות "משכני" כדי ש"נרוצה". וכך הוא עניינו של כל שיר השירים: לתת כוח ועוז לכנסת ישראל וכו'. אך "מי שטרח בערב שבת וכו'".

לכן ה' צריך תחילה "למשוך" אותה, ורק אז היא יכולה "לרוץ". כל שיר השירים, שיר האהבה שבין ה' לישראל, עוסק בכוח הזה הניתן למעלה. עם זאת, חז"ל אומרים גם ש"מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת": המתנה למעלה נשענת על העבודה שעשה האדם למטה במשך השבוע.

וצריך להיות בכל יום מעין העלאת שבת והוא ענין העלאה שבתפלה מויברך דוד עד ש"ע שכל הענינים המדוברים שם מדברים בענין העלאה ממטה למעלה להתכלל באור ה' ובברכת יוצר איך המלאכים מקדישים והאופנים ברעש גדול כו'

ובכל יום צריך להיות מעין העלאת השבת. זהו ענין העלייה שבתפילה, מ"ויברך דוד" עד שמונה עשרה, שכל הענינים הנאמרים שם עוסקים בעלייה למטה למעלה, להיכלל באור ה'. ובברכת יוצר מתואר כיצד המלאכים מקדישים, והאופנים — "ברעש גדול" וכו'.

גם בכל יום צריך להתרחש משהו מעין העלייה של השבת, בתפילת שחרית. מ"ויברך דוד", סמוך לסוף פסוקי דזמרה, ועד תפילת העמידה מתוארות תפילות של עלייה למטה למעלה. בברכה שלפני קריאת שמע, ברכת יוצר, מתואר כיצד המלאכים מקדישים את ה' וכיצד האופנים, סוג של מלאכים, עולים "ברעש גדול".

והרעש הוא ענין תשוקתם וחפצם בכלות הנפש אך השרפים עומדים מפני שבחיי התכללות וביטול זה הוא הנתפס במהותם ועצמותם

והרעש הוא ענין התשוקה והחפץ שלהם, בכלות הנפש. אבל השרפים עומדים, מפני שבחינת התכללות וביטול זו נתפסת במהותם ובעצמותם.

"הרעש" של האופנים מבטא את תשוקתם להתבטל בתוך ה', אהבה עזה כל כך שהנפש כלה — כלות הנפש. השרפים, סוג מלאכים עליון יותר, עומדים בשקט, מפני שהתכללות בה' היא חלק ממהותם; הם אינם צריכים להתאמץ להגיע אליה.

אבל האופנים הם במדרגה שלמטה מהם רק שהם משיגים בהיות בחיי התכללות רחוק מהם שהוא קדוש ומובדל כו'

אבל האופנים נמצאים במדרגה נמוכה מהם, והם רק משיגים שבחינת ההתכללות רחוקה מהם, שהיא בחינת "קדוש ומובדל" וכו',

האופנים נמוכים מן השרפים. הם משיגים רק שהתכללות כזאת רחוקה מהם מאוד, משום שה' "קדוש" — נבדל לחלוטין ומופרש.

ואינו בגדר עלמין לא בגדר ממלא ולא בגדר סובב כו' ואי לזאת כל חפצם וכל ישעם שתכלה אליו נפשם מה שלמעלה מיכולתם

ואינו בגדר העולמות — לא בגדר ממלא כל עלמין ולא בגדר סובב כל עלמין וכו'. לכן כל חפצם וכל ישעם הוא שתכלה נפשם אליו, דבר שהוא למעלה מיכולתם.

ה' אינו בגדר העולמות כלל: לא בגדר ממלא כל עלמין, ואף לא בגדר סובב כל עלמין. לכן כל כמיהתם היא לדבר שהוא למעלה מיכולתם

ולכן הרעש גדול וכן כל העניינים שמויכרך דוד עד ש"ע הכל הוא בחי' העלאה ממטה למעלה בק"ש שימסור נפשו באחד ואהבת וגו'

ולכן הרעש גדול. וכן כל העניינים מ"ויכרך דוד" עד שמונה עשרה הם בחינת עלייה מלמטה למעלה, עד קריאת שמע, שבה האדם מוסר את נפשו ב"אחד" וב"ואהבת..."

המרחק הזה הוא הסיבה ל"רעש" הגדול שלהם. כך גם סדר תפילת שחרית כולו, מ"ויכרך דוד" ועד קריאת שמע, שבה האדם מוסר את נפשו במילה "אחד" ואוהב את ה' "בכל נפשך", הוא תנועה כלפי מעלה.

עד שמונה עשרה שאומרים ברוך אתה שהוא בחי' המשכה מלמעלה למטה שיהיה בחי' גילוי הוי' וכמ"ש ברוך הוי' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם⁴⁴ פ"י מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא

עד שמונה עשרה, שבה אומרים "ברוך אתה", שהיא בחינת המשכה מלמעלה למטה, כדי שתהיה בחינת גילוי הוי'. וכמו שכתוב: "ברוך הוי' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם", כלומר, מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא

תפילת העמידה הופכת את כיוון התנועה. "ברוך אתה" מתפרש כהמשכה, מלשון "המשכה", כדי ששם הוי' יתגלה. הפסוק "ברוך הוי' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם" מתפרש כהמשכה מן העולם הנסתר, שמעל לגילוי, אל העולם הגלוי.

דהיינו שיהיה גילוי בחי' ההעלם מה שלמעלה מגדר עלמין ולית מחשבה תפיסא ביה⁴⁵ בחי' אני הוי' לא שניתי ואתה הוא עד שלא נברא העולם^{46, 47} כו'

כלומר, שתהיה התגלות של בחינת ההעלם, שהיא למעלה מגדר העולמות ו"לית מחשבה תפיסא ביה": בחינת "אני הוי' לא שניתי" ו"אתה הוא עד שלא נברא העולם" וכו'.

מה שנמשך אל הגילוי הוא אותה בחינה שלמעלה מכל העולמות, שאין מחשבה יכולה לתפוס בה: האלוקות שאינה משתנה, "אני הוי' לא שניתי", אותו ה' שהיה לפני בריאת העולם.

(ועמ"ש מזה בד"ה אז ישיר⁴⁸ משה ובני ישראל) ועיקר הגלוי הוא בכל יום על ידי מעשה המצות ותלמוד תורה כנגד כולם^{49, 50} שהם כולם המשכת גילוי ההעלם כמ"ש במ"א

ועיקר הגילוי הוא בכל יום באמצעות קיום (ועיינו במה שנתבאר בעניין זה במאמר המתחיל "אז ישיר משה ובני ישראל") המצוות ולימוד התורה, השקולים כנגד כולם, כי כולם המשכת גילוי ההעלם, כמו שנתבאר במקום אחר

אף על פי כן, הגילוי העיקרי של המדרגה הנעלמת בכל יום אינו נעשה באמצעות (דיון מקביל מופיע בתורה אור, במאמר "אז ישיר משה") התפילה, אלא באמצעות קיום המצוות ולימוד התורה, שעליהם אומרת המשנה שהם שקולים כנגד כולם; כל מצווה ממשיכה את האלוקות הנעלמת אל הגילוי.

אך ההפרש שבין העלאה⁵¹ שבשבת להעלאה שבשבת תפלה כי אינו דומה בן כפר שראה את המלך לבן כרך⁵² שראה כו' והענין כי

אך ההבדל בין העלייה שבשבת לעלייה שבחול, בשעת התפילה, הוא ש"אין דומה בן כפר שראה את המלך לבן כרך שראה...". והעניין הוא ש

כעת מבחין אדמו"ר הזקן בין עליית ימי החול שבתפילה לבין עליית השבת, באמצעות דימוי תלמודי הנוגע ליחזקאל ולישעיהו: שניהם ראו את המלך, אבל יחזקאל תיאר את המראה באריכות, כבן כפר שראה את המלך פעם אחת, ואילו ישעיהו תיאר אותו בקיצור, כבן עיר

הנה⁵³ והאופנים ברעש גדול כו' על ידי השגתם בחי' קדוש ומובדל למעלה מבחי' סובב וממלא כל עלמין הוא דומה לבן כפר שראה עד"מ שביטולו מפני המלך מחמת חידוש רוממותו למעלה מגדר השגתו

הנה, "האופנים ברעש גדול" וכו', מכוח השגתם בבחינת "קדוש ומובדל", שלמעלה מבחינת סובב כל עלמין וממלא כל עלמין, דומים, למשל, לבן כפר שראה את המלך: ביטולו מפני המלך נובע מן החידוש שבהתנשאותו, שהיא למעלה מגדר השגתו

"הרעש הגדול" של האופנים הוא תגובתו של בן הכפר: קדושת המלך מציפה אותם משום שהיא חדשה להם ולמעלה מהשגתם, וביטולם נובע מן התדהמה הזאת

וזהו בחי' ימי החול מה שאין כן בשבת הוא בחי' התגלות ענג העליון ישמחו במלכותך ישבעו ויתענגו מטובך אז הוא דומה לבן כרך עד"מ שאין חידוש בעיניו רוממות המלך

וזו בחינת ימי החול. אבל בשבת יש בחינת התגלות העונג העליון: "ישמחו במלכותך, ישבעו ויתענגו מטובך". אז האדם דומה, למשל, לבן עיר, שהתנשאותו של המלך אינה חידוש בעיניו

זהו המצב של ימי החול. בשבת מתגלה העונג העליון — "יתענגו מטובך" — ואז האדם דומה לבן העיר, שעוצמתו של המלך אינה חדשה לו

אלא מתענג ונהנה מזיו יקר תפארת גדולתו ועל זה אמרו שמש בשבת צדקה⁵⁴ לעניים⁵⁵ והענין

...אלא הוא מתענג ונהנה מזיו יקר תפארת גדולתו. ועל כך אמרו: "שמש בשבת צדקה לעניים". והעניין הוא

הוא אינו נדהם, אלא נהנה מזיו כבודו של המלך. על כך אומרת הגמרא: "שמש בשבת צדקה לעניים"; בפשטות, שבת שמשית היא חסד לעניים.

כדכתיב שמש צדקה ומרפא בכנפיה⁵⁶ כי שמש ומגן⁵⁷ הוי' הוא המרפא בחי' רופא חולים ולכן הוא צדקה לעניים דלית לון מגרמייהו כלום.^{58, 59}

כמו שכתוב: "שמש צדקה ומרפא בכנפיה", שהרי "כי שמש ומגן הוי'". זהו עניין הריפוי, בחינת "רופא חולים". לכן השמש היא צדקה לעניים, שאין להם דבר משלהם.

אדמו"ר הזקן מבאר זאת על פי הפסוק במלאכי "שמש צדקה ומרפא בכנפיה" ועל פי הפסוק בתהילים "כי שמש ומגן הוי'". האור הגלוי של ה', ה"שמש", הוא עצמו הריפוי; בתפילת העמידה מכנים אותו "רופא חולים". זוהי "צדקה לעניים", למי שאין להם דבר משל עצמם

5 וביאור הדבר⁶⁰ כי הנה כל ימות החול כנסת ישר אל הוא בבחי' חולת אהבה כמ"ש סמכוני באשיות⁶¹ רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני

וביאור הדבר: הנה בכל ימות החול כנסת ישראל היא בבחינת "חולת אהבה", כמו שכתוב: "סמכוני באשיות, רפדוני בתפוחים, כי חולת אהבה אני".

כעת הוא מבאר את משל הריפוי. במשך כל השבוע כנסת ישראל היא "חולת אהבה", ככלה בשיר השירים המבקשת שיסעדו אותה, משום שהיא חלשה מן האהבה.

והיינו מפני שהיא בבחי' עני דלית ליה מגרמיה כלום^{62, 63, 64, 65} ונכספה וגם כלתה נפשה⁶⁶ לעלות אל דודה להתכלל באור⁶⁷ ה' אין סוף ב"ה

והיינו מפני שהיא בבחינת עני, שאין לו דבר משלו, ו"נכספה וגם כלתה נפשי" לעלות אל דודה, להיכלל באור ה' אין סוף ברוך הוא,

החולי שלה נובע מכך שהיא "ענייה" ואין לה דבר משלה — תיאור הזוהר את המלכות, הלכנה, שאין לה אור משל עצמה והיא רק מחזירה אור. נפשה "נכספה וגם כלתה" לעלות אל דודה ולהיכלל באור אין סוף עצמו.

שהוא למעלה מגדר ממלא וסובב⁶⁸ ואהבה בכלות הנפש כזו הוא בחי' חולה מפני תוחלת ממושכה⁶⁹ אשר תמיד נכספה וגם כלתה ולא תגיע לזה כל ימי חייה

שהוא למעלה מגדר ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין. ואהבה כזאת, של כלות הנפש, היא בחינת חולי בגלל "תוחלת ממושכה": היא נכספת וכלה תמיד, אך לא תשיג זאת כל ימי חייה.

מאחר שמה שהיא נכספת אליו הוא למעלה הן ממלא כל עלמין והן מסובב כל עלמין, למעלה מכל מה שהעולמות יכולים להכיל, לא ניתן למלא את כמיהתה בחיים האלה. זוהי "תוחלת ממושכה" ש"מחלה לבי".

ולכן נקראו תלמידי חכמים בעולם הזה קצירי ומריעי⁷⁰ מפני שתלמידי חכמים הם המקבלים מבחי' חכמה

לכן תלמידי חכמים בעולם הזה נקראים "קצירי ומריעי", משום שתלמידי חכמים מקבלים מבחינת חכמה

זו. הסיבה שהתלמוד מכנה תלמידי חכמים "קצירי ומריעי" — חלשים וחולים: הם מקבלים מבחינת חכמה

שרואין את הנולד⁷¹ מאין ליש ורואין שכל השתלשלות של בחי' יש הוא היפוך מבחי' אין לזאת תכלה נפשם בבחי' חולת אהבה להשתפך נפשם ממש⁷²

שרואים את הנולד מאין ליש, ורואים שכל השתלשלות בחינת היש היא היפך בחינת האין. לכן נפשם כלה בבחינת "חולת אהבה", עד שנפשם נשפכת ממש.

חז"ל מגדירים את החכם כמי "שרואה את הנולד"; כאן הדברים נקראים כראיית התהוותם של דברים מאין ליש. החכמים רואים שכל סדר ההתהוות הוא היפוכה של בחינת האין האלוקית, ולכן הם משתוקקים, כחולי אהבה, לשפוך את נפשם

(בלק"ת פרשה וירא פי' חולה הוא כשחסר ממנו שער החמשים יש לפרש כי שער החמשים דבינה הוא המחבר חכמה שהיא אין עם הבינה שנקרא יש דהיינו להמשיך הביטול דחכמה גם בבחי' היש כמ"ש בביאור ע"פ וספרתם לכם.

בלקוטי תורה, פרשת וירא, מבואר ש"חולה" הוא מי שחסרה לו שער החמשים. אפשר לפרש ששער החמשים של בינה הוא המחבר את חכמה, שהיא אין, עם בינה, שנקראת יש; כלומר, להמשיך את ביטול החכמה גם בבחינת היש, כמו שמבואר בביאור (על הפסוק "וספרתם לכם").

הערת אגב: האריז"ל, בטעמי המצוות, במצוות ביקור חולים, כותב ש"חולה" הוא מי שחסר לו שער החמשים. אדמו"ר הזקן מציע ששער החמשים של בינה מחבר בין חכמה, שהיא "אין" – ביטול גמור – לבין בינה, שהיא "יש" – הכנה מפותחת. שער זה ממשיך את הביטול של חכמה גם אל מדרגת היש.

והנה באצילות הוא חיבור חכמה ובינה בבחי' תריין רעין.^{73,74} אבל בבריאה אין מאיר⁷⁵ בחינת חכמה עילאה רק בחי' הבינה ועל כן הבריאה בחי' יש.

והנה באצילות יש חיבור של חכמה ובינה בבחינת "תריין רעין". אבל בבריאה אינו מאיר אור בחינת חכמה עילאה, אלא בחינת בינה בלבד; ולכן בריאה היא בחינת יש.

באצילות חכמה ובינה מחוברות כ"תריין רעין דלא מתפרשין", שני רעים שאינם נפרדים. בבריאה מאירה רק בחינת בינה, ולא חכמה עילאה, ולכן בריאה היא העולם הראשון של מציאות נפרדת – יש.

ולזאת בימות החול שהמלי' יורדת לבי"ע על כן היא בבחי' חולת אהבה מזה שבחי' יש הוא היפוך האין. ובשבת הוא בחי' מרפא כי עולה באצילות חיבור האין ביש כו'.

ולכן בימות החול, כשהמלכות יורדת לבריאה, ליצירה ולעשיה, היא בבחינת חולת אהבה, בגלל הפער הזה – שבחינת היש (היא היפך האין. ובשבת יש בחינת רפואה, כי היא עולה לאצילות, ושם מתחברים האין והיש וכו'.

לכן בימות החול, כשהמלכות – כנסת ישראל – יורדת לעולמות התחתונים, היא חולת אהבה בגלל הפער שבין היש לאין. בשבת היא עולה לאצילות, שם "אין" ו"יש" מתחברים, וזהו הריפוי שלה.

וכך צריך האדם לעורר אהבה זו בתפלה כדכתיב חלו נא פני⁷⁶ אל ופי' חלו כמ"ש ויחל משה⁷⁷ מלמד שהחלה⁷⁸ כו' והוא בחי' והאופנים כו' ברעש גדול כו'.

וכך צריך האדם לעורר אהבה זו בתפילה, כמו שכתוב: "חלו נא פני אל". ואת "חלו" מפרשים על פי "ויחל משה"; חז"ל אומרים: "מלמד שהחלה...". וזוהי בחינת "האופנים... ברעש גדול" וכו'.

גם האדם צריך לעורר אהבה כזאת בתפילה. המילה "חלו" בפסוק במלאכי, "חלו נא פני אל", קשורה למילה "ויחל"; חז"ל אומרים על "ויחל משה" שהוא התפלל עד שנעשה חולה. זוהי הכמיהה המתבטאת ב"רעש גדול" של האופנים.

אבל בשבת הוא בחיי רופא חולים כי שמש צדקה ומרפא בכנפיה⁷⁹ כי ישבעו ויתענגו מטובך⁸⁰ ואז תתענג על⁸¹ הי

אבל בשבת יש בחינת "רופא חולים", כי "שמש צדקה ומרפא בכנפיה", מפני ש"ישבעו ויתענגו מטובך", ואז "תתענג על הי"

בשבת הי הוא "רופא חולים": "שמש צדקה ומרפא בכנפיה" מאירה, מפני ש"יתענגו מטובך" ו"אז תתענג על הי". הכמיהה נענית בעונג

ולכן שמש בשבת צדקה לעניים דלית להון מגרמייהו אשר נכספה וגם כלתה נפשם כי השמש מרפא (ועמ"ש בד"ה תקעו בחודש⁸² בענין לעתיד הקב"ה מוציא חמה מנרתקה צדיקים מתרפאין בה)⁸³

לכן "שמש בשבת צדקה לעניים", שאין להם דבר משלהם, שנפשם נכספה וגם כלתה, כי השמש מרפאת. (ועיינו במה שנתבאר במאמר המתחיל "תקעו בחודש", בענין שלעתיד לבוא הקב"ה מוציא חמה מנרתקה והצדיקים מתרפאים בה.)

לכן "שמש בשבת צדקה לעניים": למי שאין להם דבר משלהם ושנפשם נכספת וכלה, השמש היא מקור הריפוי. (המאמר "תקעו בחודש" מבאר את דברי חז"ל שלעתיד לבוא הקב"ה יוציא את החמה מנרתקה והצדיקים יתראו בה.)

הוא בחינת שמש ומגן⁸⁴ הוי אור אין סוף ב"ה בחיי חכמה עילאה אשר הארתה ירדה

זוהי בחינת "שמש ומגן הוי" — אור אין סוף ברוך הוא, בחינת חכמה עילאה, שהארתה ירדה

"השמש" הזאת היא "שמש ומגן הוי": אור אין סוף, בבחינת חכמה עילאה, שאורה יורד אל העולמות התחתונים

ונתלבשה בבי"ע בששת ימי החול ובשבת חוזרת ועולה למקורה ושרשה וכמ"ש ושמרתם את השבת כי קדש היא⁸⁵ וגוי' (עמ"ש מזה בד"ה שבת שבתון):⁸⁶

והתלבשה בבריאה, ביצירה ובעשיה בששת ימי החול, ובשבת היא חוזרת ועולה למקורה ולשורשה, כמו שכתוב: "ושמרתם את השבת כי קודש היא..." (ועיינו במה שנתבאר בענין זה במאמר המתחיל "שבת שבתון").

במשך השבוע האור הזה מתלבש בעולמות התחתונים, ובשבת הוא חוזר ועולה למקורו ולשורשו. "ושמרתם את השבת כי קודש היא": השבת קדושה, כלומר נבדלת ונעלית

6 קיצור. ענין קבלת שבת ומי שטרח בעי"ש⁸⁷ והוא ענין ההעלאה שבפסודי"ז וק"ש ושמוי"ע בא"י המשכה.

קיצור. ענין קבלת שבת ו"מי שטרח בערב שבת"; וכן ענין העלייה שבפסוקי דזמרה, בקריאת שמע ובשמונה עשרה, ו"ברוך אתה ה' הוא המשכה.

סיכום החלק השני: השבת מתקבלת בעזרת כוח מלמעלה, אך היא נשענת על עבודת השבוע — "מי שטרח בערב שבת". גם תפילת כל יום יש גרסה מצומצמת של התהליך: עלייה בפסוקי דזמרה ובקריאת שמע, ואחר כך המשכה ב"ברוך אתה ה'" של תפילת העמידה

וההפרש שבין ההעלאה דחול ובין ההעלאה דשבת כמו בן כפר שראה את המלך לגבי בן כרך⁸⁸ וענין שמש צדקה ומרפא⁸⁹:

וההבדל בין העלייה של ימי החול לעלייה של שבת הוא כמו ההבדל בין בן כפר שראה את המלך לבן עיר; ועניין "שמש צדקה ומרפא".

עליית ימי החול דומה לבן כפר הנדהם למראה המלך; השבת דומה לבן העיר הנהנה בשלווה מזיו כבודו. השבת היא גם "שמש צדקה ומרפא" לנפש חולת האהבה.

קטע 3 • ו' 9-7

ראש חודש

7 ג וכל זה הוא כחיי שבת נגד ימות החול אך כחיי ראש חודש הוא ענין אחר שהרי מותר בעשיית מלאכה ואעפ"כ אינו נחשב מששת ימי המעשה.

כל זה הוא בחינת השבת לעומת ימות החול. בחינת ראש חודש, לעומת זאת, היא עניין אחר: מותר לעשות בו מלאכה, ואף 3. על פי כן הוא אינו נמנה עם ששת ימי המעשה.

סעיף 3 חוזר לשאלה שבה נפתח המאמר. כל מה שנאמר עד כה הציב את השבת מול ימות החול; ראש חודש הוא סוג שלישי של יום, שכן מותר לעשות בו מלאכה, ובכל זאת הוא אינו נמנה עם ששת ימי המעשה.

והנה כתיב כה אמר⁹⁰ ה' שער החצר הפנימית הפונה קדים יהיה סגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וביום החודש יפתח שיום החודש אינו בכלל ימי המעשה להיות סגור בו השער.

והנה כתוב: "כה אמר ה': שער החצר הפנימית הפונה קדים יהיה סגור ששת ימי המעשה, וביום השבת יפתח, וביום החודש יפתח". [מכאן] שיום החודש אינו נכלל בימי המעשה, שהשער צריך להיות סגור בהם.

חזון יחזקאל על בית המקדש העתידי מוכיח זאת: שער המזרח של החצר הפנימית סגור בששת ימי המעשה ונפתח בשבת ובראש חודש. מאחר שהשער נפתח בראש חודש, ראש חודש אינו אחד מ"ימי המעשה".

8 והענין יובן על דרך משל ומבשרי אחזה⁹¹ אלוה שהדבור מקבל מב' בחינות שלפעמים מקבל מבחי המדות שלפי שאוהב את הדבר מדבר עבורו או מפני שכועס כו' ולפעמים מקבל מבחי השכל וההבנה שמדבר מה שמבין בשכלו.

העניין יובן בדרך משל, ועל דרך "ומבשרי אחזה אלוה": הדיבור מקבל משתי בחינות. לפעמים הוא מקבל מבחינת המדות — מפני שאדם אוהב את הדבר הוא מדבר בזכותו, או מפני שהוא כועס וכו'; ולפעמים הוא מקבל מבחינת השכל וההבנה — האדם אומר את מה שהוא מבין בשכלו.

התשובה ניתנת באמצעות משל מן האדם, בעקבות דברי איוב "ומבשרי אחזה אלוה": מה שאנו רואים בעצמנו מלמד אותנו על הקב"ה. דיבורו של אדם יכול לנבוע משני מקורות: מרגש — אנחנו יוצאים להגנתו של דבר שאנו אוהבים, או מדברים מתוך כעס — או מן השכל, כשאנו אומרים את מה שהבנו.

כך עדי"מ יובן למעלה למשכיל כי הנה אף על פי שלא מחשבותי מחשבותיכם⁹² כוי אף על פי כן נאמר למעלה בחיי דבור ודבר הוי

כך גם יובן למעלה בדרך משל, למי שמתבונן: אף על פי ש"לא מחשבותי מחשבותיכם..." , בכל זאת נאמר למעלה על בחינת דיבור ועל "דבר הוי",

כך הדבר גם למעלה, כביכול. מחשבותיו של הקב"ה אינן כמחשבותינו, ובכל זאת הכתובים מדברים על "דיבור" אלוהי ועל "דבר הוי".

שהיא בחיי עלמא דאתגלי והוא מקו בחיי כנסת ישראל ולפעמים אשר כנסת ישראל מקבלת בחיי זו מבחינת המדות

, שהיא בחינת עלמא דאתגליא, והיא המקור לבחינת כנסת ישראל. ולפעמים כנסת ישראל מקבלת בחינה זו מבחינת המדות,

הדיבור האלוהי הוא "העולם הנגלה", בחינת מלכות, והוא השורש של כנסת ישראל. לפעמים כנסת ישראל מקבלת דיבור זה באמצעות המדות. (בדפוס כתוב מקו, ונראה שצריך להיות מקור.)

דהיינו בחיי אהבה מסותרת בכל ששת ימי החול אחר התפלה להיות סור מרע ועשה טוב⁹³ בקש שלום מחמת אהבה הטבעית המסותרת בלב

כלומר, בחינת האהבה המסותרת בכל ששת ימי החול, לאחר התפילה, המביאה את האדם "סור מרע ועשה טוב, בקש שלום" — מכוח האהבה הטבעית המסותרת בלב,

זוהי "אהבה המסותרת", האהבה הטבעית לה' הטמונה בלבו של כל יהודי, אשר בימות החול, לאחר התפילה, מניעה את האדם "לסור מרע ולעשות טוב, לבקש שלום".

כל ישראל ופי' בקש שלום להיות התקשרות שני⁹⁴ הפרים שכל מה שלמעלה מעלה הוא בחיי אין וכל מה שלמטה מטה הוא בחיי יש כוי

של כל ישראל. ופירוש "בקש שלום" הוא ליצור קשר בין שני הפכים: כל מה שלמעלה יותר הוא בחינת אין, וכל מה שלמטה יותר הוא בחינת יש וכו'.

"בקש שלום" מתפרש כעשיית שלום בין שני הפכים: מה שלמעלה יותר קרוב לבחינת אין — ביטול של תחושת העצמי — ומה שלמטה יותר הוא בבחינת יש, תחושת ישות ועצמאות; השלום מחבר ביניהם. (בדפוס כתוב הפרים; בהערת קה"ת מובאת הגרסה הפכים, שנראה שהיא הנכונה.)

מה שאין כן בראש חודש היא מקבלת מבחי' השכל וההבנה שאז הוא שעת הושר למעלה להמשיך לו ההשכלה וההבנה בהתחדשות מעשה בראשית מאין ליש

אבל בראש חודש היא מקבלת מבחינת השכל וההבנה, שכן אז היא עת רצון למעלה להמשיך אליה השכלה והבנה בהתחדשות מעשה בראשית, מאין ליש

בראש חודש, לעומת זאת, כנסת ישראל מקבלת מן השכל וההבנה: זהו עת רצון למעלה (בדפוס כתוב שעת הושר, ונראה שצריך להיות שעת הכושר), כדי שהשגה והבנה באופן שבו הבריאה מתחדשת מאין ליש יימשכו אליה

ולהיות האהבה בבחי' ביטול וכמ"ש ודברי אשר שמתו בפ"ך⁹⁵ וכתוב ואשים דברי בפ"ך⁹⁶ דברי ממש (ועמ"ש בביאור ע"פ והיה מספר בני ישראל ובד"ה בחודש השלישי)

ושאהבה תהיה בבחינת ביטול, וכמו שכתוב: "ודברי אשר שמתו בפ"ך", וכן כתוב: "ואשים דברי בפ"ך" — דברי ממש. (ועיין במה שנתבאר בביאור על הפסוק "והיה מספר בני ישראל" ובמאמר ד"ה "בחודש השלישי").

האהבה שנוצרת אינה התרגשות רגשית, אלא ביטול. אז הדיבור הוא באמת דבר ה', ככתוב בישעיהו: "ודברי אשר שמתו בפ"ך" — "דברי" ממש. מובאים כאן שני דיונים מקבילים.

ובחינה זו נקי שער החצר הפנימית הפונה קדים⁹⁷ מקדם למעשה בראשית (כי מעשה בראשית היינו בחי' החכמה כמו שמתלבשת בהמדות כשמ"ל כפי ששת ימי בראשית).

ובחינה זו נקראת "שער החצר הפנימית הפונה קדים" — כלומר, מקדם למעשה בראשית. (כי מעשה בראשית הוא בחינת חכמה כפי שהיא מתלבשת במדות, כמו שנתבאר לעיל בפירוש "ששת ימי בראשית").

זהו "השער הפונה קדים" של יחזקאל: המילה קדים נדרשת כ"מקדם", כלומר מלפני מעשה הבריאה. שכן "מעשה בראשית" פירושו חכמה. שכבר התלבשה במדות, כפי שנתבאר בסעיף 1

מה שאין כן בראש חודש מקבל הדבור מבחינת החכמה עצמה ואינו דומה בחי' החכמה המלובשת במדות שהיא בתוכם בהעלם לבחי' גילוי החכמה עצמה שהיא רמה ונשגבה למעלה מעלה מן המדות כמ"ש מזה בד"ה באתי לגני.

אבל בראש חודש הדיבור מקבל מבחינת החכמה עצמה. ואין להשוות את בחינת החכמה המלובשת במדות, שבה היא נמצאת. בתוכן בהעלם, לבחינת גילוי החכמה עצמה, שהיא רמה ונשגבה הרבה מעל המדות, כמו שנתבאר במאמר ד"ה "באתי לגני".

בראש חודש הדיבור מקבל מן החכמה עצמה, ולא מן החכמה המוסתרת בתוך המדות. חכמה המוסתרת בתוך המדות אינה דומה לחכמה המתגלית מצד עצמה, הרמה מהן לאין ערוך; עניין זה נדון במאמר "באתי לגני".

ועמ"ש בד"ה וידבר אלקים אל משה כו' וארא אל אברהם כו' שעל בחינה זו נאמר ושמי הוי' לא נודעתי להם⁹⁸ ועמ"ש עוד מענין הפונה קדים בד"ה ויקהל משה⁹⁹ וע' בזח"א פ' נח דע"ה ב'^{100, 101}

ועיין במה שנתבאר במאמר ד"ה "וידבר אלקים אל משה... וארא אל אברהם...", שעל בחינה זו נאמר: "ושמי הוי' לא נודעתי להם". ועיין עוד בעניין "הפונה קדים" במאמר ד"ה "ויקהל משה"; וראה זוהר, חלק א, פרשת נח, דף ע"ה ע"ב.

להקבלות נוספות: במאמר "וידבר אלקים אל משה" מדובר בבחינה שעליה אומר הקב"ה "ושמי הוי' לא נודעתי להם" — לאבות; המאמר "ויקהל משה" עוסק ב"הפונה קדים"; והזוהר על פרשת נח דן באותו נושא.

והוא ענין מחדש חדשים¹⁰² מקור ההתחדשות וכנסת ישראל מתעלית בבחי' זו שביום החדש יפתח כמו ביום השבת

וזהו ענין "מחדש חדשים" — מקור ההתחדשות. וכנסת ישראל מתעלה לבחינה זו, ולכן "ביום החדש יפתח", כמו ביום השבת.

זהו פירוש הביטוי על הקב"ה, "מחדש חדשים": הוא מקור ההתחדשות עצמה. כנסת ישראל מתעלה אל המקור הזה, ולכן השער "ביום החדש יפתח", כמו בשבת.

אך לפי שהוא בחי' דבור ודבר ה' בחינת עלמא דאתגליא שהיא עצמה המתחדשת לכן מותר בעשיית מלאכה ברא חודש

אבל מאחר שזו בחינת דיבור ו"דבר ה'", בחינת עלמא דאתגליא, והיא עצמה המתחדשת, לכן מותר לעשות מלאכה בראש חודש;

אולם ראש חודש הוא עדיין בחינת הדיבור, "העולם הנגלה", וזו אותה בחינה — מלכות, הלבנה — שמתחדשת; לכן עדיין מותר לעשות בו מלאכה. (בדפוס כתוב ברא חודש, ונראה שצריך להיות בראש חודש.)

אבל אינו נחשב מכלל ימי המעשה לפי שהיא נתעלית למקורם וראשיתם (ועיין עוד בסעי' ח"א פט"ז¹⁰⁴,¹⁰³ בענין מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה¹⁰⁵ כו' גבהו דרכיהם למעלה מעלה מבחי' המעשה כו' ע"ש).

אבל הוא אינו נמנה עם ימי המעשה, מפני שהיא מתעלה למקורם ולראשיתם. (ועיין עוד בספר של בינונים, חלק א, פרק ט"ז, בענין "מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה...", "גבהו דרכיהם" הרבה מעל בחינת המעשה וכו'; עיין שם.)

ובכל זאת הוא אינו נמנה עם ימי המעשה, משום שבראש חודש הדיבור עולה למקורם ולראשיתם של ימים אלה. בתניא מובאת הקבלה לכך: מחשבה טובה נחשבת כמעשה, מפני שדרכי הצדיקים נעלות הרבה מעל בחינת המעשה

ועוד דוגמא לדבר ממשארז"ל רפ"ו דברכות ת בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים¹⁰⁶ הרי מצינו שא"צ לבחי' המעשה אף שמותר בעשיית מלאכה וכמ"ש מזה במ"א בד"ה מקושש עצים):¹⁰⁷

ועוד דוגמא לכך מדברי רבותינו ז"ל בתחילת פרק ו בברכות: "בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים". הרי שמצאנו שאין צורך בבחינת המעשה, אף שמותר לעשות מלאכה. וכמו שנתבאר על כך במקום אחר, במאמר ד"ה ("מקושש עצים")

הקבלה נוספת: חז"ל אומרים שכאשר ישראל עושים את רצון ה', מלאכתם נעשית בידי אחרים. נמצא שיש שבהם מותר לעשות מלאכה, ובכל זאת אין צורך לעסוק בה; המאמר "מקושש עצים" מרחיב בכך

9 קיצור. והנה שבת הוא שהדבור חוזר למקומו אבל ר"ח הוא בחינת דבור ולכן מותר בעשיית מלאכה ואעפ"כ אינו נקרא יום המעשה לפי שבר"ח מקבל הדבור מקדם למעשה בראשית:

קיצור. השבת היא שהדיבור חוזר למקומו, אבל ראש חודש הוא בחינת דיבור, ולכן מותר לעשות בו מלאכה; ואף על פי כן הוא אינו נקרא יום המעשה, מפני שבראש חודש הדיבור מקבל מקדם למעשה בראשית.

סיכום סעיף 3: בשבת הדיבור האלוקי חוזר למקורו, ולכן המלאכה פוסקת. ראש חודש הוא עדיין בחינת דיבור, ולכן מותר לעשות בו מלאכה; אבל הדיבור שלו מקבל "מקדם למעשה בראשית", מן החכמה עצמה, ולכן הוא אינו נקרא יום המעשה.

קטע 4 • 101-11

שבתו של שבת והשתחוות כל בשר לעתיד לבוא

10 ד והנה כ"ז הוא כח"י שבת וחדש. שאחר יומין דחול אך והיה מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו^{108, 109} דהיינו חדשו של חודש ושבתו של שבת אז יבוא כל בשר וגוי.

כל זה הוא בחינת השבת וראש חודש שבאים אחרי ימות החול. אבל "והיה מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו" פירושו: 4. החודש של חודש והשבת של שבת; אז "יבוא כל בשר וגוי".

סעיף 4 מסביר סוף סוף את הפסוק הפותח. כל מה שנאמר עד כה עסק בשבת ובראש חודש הרגילים, הבאים אחרי ימות החול. הביטויים הכפולים בפסוק מצביעים על מדרגה נעלית יותר: "חודשו" של חודש ו"שבתו" של שבת — שבת שמעל שבת והתחדשות שמעל התחדשות — ורק אז "יבוא כל בשר".

וביאור הענין כי הנה שבת שאחר ששת ימי המעשה הוא כי בו שבת מכל מלאכתו¹¹⁰

ביאור הענין: השבת שאחרי ששת ימי המעשה היא משום ש"בו שבת מכל מלאכתו".

תחילה, השבת הרגילה: היא באה אחרי ששת ימי המעשה, משום שהקב"ה "בו שבת מכל מלאכתו".

והוא עד"מ כאדם הממשיך שכלו ומורידו בתחבולות מעשיו כמו בענין הכתיבה שמתחכם איך לכתוב ואחר שכותב חוזר שלו למקורו ושרשו כך הענין

וזה בדוגמת אדם שממשיך את שכלו ומוריד אותו לתוך תחבולות מעשיו, כמו בכתיבה: הוא משתמש בשכלו כדי לחשוב כיצד לכתוב, ולאחר שהוא כותב שכלו חוזר למקורו ולשרשו. כך גם הענין

המשל הוא אדם הכותב. בזמן הכתיבה שכלו יורד אל הפעולות הטכניות של יצירת האותיות; כשהוא מסיים, שכלו חוזר לעצמו, למקורו. (בדפוס כתוב שלו, ונראה שצריך להיות שכלו.)

כי ששת ימים עשה¹¹¹ ה' את השמים ואת הארץ שירדה ונשתלשלה הארת חכמתו ית' אפילו בעשייה גשמיות וכמ"ש כולם בחכמה עשית¹¹²

שכן "ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ": הארת חכמתו יתברך ירדה והשתלשלה אפילו בעשייה הגשמית, כמו שכתוב: "כולם בחכמה עשית".

כך גם בכריאה: בששת הימים חכמתו של הקב"ה ירדה, שלב אחר שלב, אפילו אל העולם הגשמי: "כולם בחכמה עשית".

אך ביום השבת חוזר למנוחתו ולמקורו העליון אבל שבתו של שבת הוא שגם יום השבת נחשב אצלו כימי החול

אבל ביום השבת היא חוזרת למנוחתה ולמקורה העליון. ואילו "שבתו של שבת" היא שגם יום השבת נחשב לפניו כימי החול, בשבת אותה חכמה חוזרת לנוח במקורה. אבל "שבתו של שבת" היא מדרגה כה נעלית, עד שגם השבת נחשבת לפניו כיום חול

שהוא בחינה מה שלמעלה מגדר ההשתלשלות להיות נמשך זיו והארה ממנו לחיות העולמות ולקיומם שא"כ היו העולמות בטלים והיו כלא היו

שכן זו בחינה שלמעלה מגדר ההשתלשלות, שממנה נמשכים זיו והארה להחיות את העולמות ולקיימם; שאם לא כן היו העולמות מתבטלים והיו כלא היו

זוהי הבחינה שלמעלה מכל סדר ההשתלשלות. ממנה נמשכים לעולמות רק זיו והארה כדי להחיותם ולקיימם, שכן אילו התגלתה יותר מכך היו העולמות מתבטלים ונעשים כאילו לא היו מעולם

שהוא למעלה מעלה מגדר סובב וממלא כו' (ועמ"ש בד"ה שבת שבתון ובד"ה האזינו השמים ועד"ז יש להבין קצת ענין שבת בשבתו.

שהיא למעלה מעלה מגדר סובב וממלא וכו'. (ועיין במה שנתבאר במאמר ד"ה "שבת שבתון" ובמאמר ד"ה "האזינו השמים"; ועל דרך זו אפשר להבין מעט מעניין "שבת בשבתו".)

היא למעלה הרבה גם מבחינת האור המקיף (סובב) וגם מבחינת האור הפנימי (ממלא). (מובאות הקבלות במאמרים "שבת שבתון" ו"האזינו השמים".)

ועמ"ש בד"ה מים רבים כפי נח¹¹³ ובמשנה ספ"ב דעדות פ"י מדי שבת בשבתו מפסח עד העצרת והיינו לפי שבחג השבועות התגלות שער החמשים התגלות הכתר כמ"ש במ"א) וכן חדשו של חודש מקור ראשית ההתחדשות כנ"ל

ועיין במה שנתבאר במאמר ד"ה "מים רבים" בפרשת נח. ובמשנה שבסוף פרק ב בעדות, "מדי שבת בשבתו" מתפרש מפסח עד העצרת; והטעם הוא שבחג השבועות מתגלה שער החמשים, גילוי הכתר, כמו שנתבאר במקום אחר. וכך גם "חודשו של חודש" הוא מקור ראשית ההתחדשות, כנזכר לעיל

המשנה בעדות מפרשת את הביטוי "מדי שבת בשבתו" כתקופה שבין פסח לשבועות — שבעת שבועות העומר. הדבר מתאים לכך שבשבועות מתגלה "שער החמשים", שהוא גילוי הכתר, המדרגה שלמעלה מן השכל. כך גם "חודשו של חודש" הוא המקור עצמו לכל ההתחדשות

אך גילוי בחינות אלו בימות המשיח שנאמר עליו הנה ישכיל עבדי ירום ונשאוגבה מאד¹¹⁴ (בישעיה ס"י נ"ב) (עיין זח"א וישב דקפ"א ע"ב ח"ג רמ"ו ב')

אך גילוי בחינות אלו יהיה בימות המשיח, שעליו נאמר: "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד" (ישעיה, פרק נ"ב). (עיין זוהר, חלק א, וישב, דף קפ"א ע"ב; חלק ג, דף רמ"ו ע"ב.)

בחינות אלו יתגלו רק בימות המשיח, שעליו אומר ישעיהו: "ירום ונשא וגבה מאד"; קטעי זוהר המצוינים דנים בכך

שאז יתנוצץ אור וגילוי אי"ס ב"ה מה שלמעלה מגדר ההשתלשלות ואזי יבא כל בשר להשתחוות וגוי' כי שכן אז יזרחו האור והגילוי של אין סוף ברוך הוא, שלמעלה מגדר ההשתלשלות; ואז "יבוא כל בשר להשתחוות וגוי". כי אז יאיר בגלוי אור אין סוף, שלמעלה מסדר ההשתלשלות, ואז "יבוא כל בשר להשתחוות". כעת הוא מסביר מה פירוש "כל בשר"

הנה ענין כל בשר הוא יסוד האש¹¹⁵ כי בחי' החי הוא יסוד האש ולכן נקרא פני אריה פני שור כו' מראיהם כגחלי אש^{116, 117} מפני שהם שרפים כיסוד האש

הנה עניינו של "כל בשר" הוא יסוד האש, שכן בחינת החי היא יסוד האש. לכן נאמר "פני אריה, פני שור וגוי", וכן "מראיהם כגחלי אש", מפני שהם שרפים, כמו יסוד האש.

"בשר" מקביל ליסוד האש: מה שחי ונושם הוא אש. לכן לחיות הקדושות של יחזקאל, בעלות פני אריה ופני שור, יש מראה "כגחלי אש": הן "שרפים", בוערים.

ולכן אמרו בגמרא עם הארץ אסור לאכול בשר¹¹⁸ כי תכלית אכילת האדם שאוכל המאכל ונהפך לדם ונעשה בשר כבשרו שעייז יש להמאכל כח

ולכן אמרו בגמרא: "עם הארץ אסור לאכול בשר". שכן מטרת אכילתו של אדם היא שהמאכל שהוא אוכל ייהפך לדם וייעשה בשר כבשרו, ועל ידי כך יהיה למאכל הכוח

לכן הגמרא אוסרת על עם הארץ לאכול בשר. מטרת האכילה היא שהמזון ייהפך לדם ואחר כך לבשר כבשרו של האדם, וכך יעלה למדרגת האדם.

להתעלות בעילוי האדם וכאשר האדם נושא את נפשו לה' הרי גם כח המאכל כלול בו ומתעלה עמו ג"כ לפי שנעשה ג"כ בחי' אדם.

להתעלות עם עליית האדם. וכאשר האדם נושא את נפשו לה', גם כוח המאכל נכלל בו ומתעלה יחד אתו, מפני שגם הוא נעשה בחינת אדם.

אז, כשהאדם מוסר את עצמו לה' בתפילה, כוחו של המזון, שכבר נעשה חלק ממנו, מתעלה יחד אתו.

11 והנה ת"ח הם בחי' קצירי ומריעי שהם בחי' חולת אהבה מיסוד האש וצמאון כו' מפני שמקבלים מבחי' חכמה והשגה שרואין את הנולד מאין ליש ועייז תגדל רשפי אש אהבתם¹¹⁹ כו'

והנה תלמידי חכמים הם בחינת "קצירי ומריעי", בחינת חולת אהבה, שמקורה ביסוד האש וצמיאון וכו', מפני שהם מקבלים מבחינת חכמה והשגה ורואים את הנולד מאין ליש; ועל ידי כך גדלות רשפי אש אהבתם וכו'.

תלמידי חכמים הם "קצירי ומריעי" — חולים ואומללים, כביכול — כלומר חולי אהבה, בוערים וכמהים. הם מקבלים מחכמה ומהשגה ורואים כיצד הכול נולד מאין; הדבר מגביר את רשפי אהבתם, כאמור בשיר השירים: "רשפיה רשפי אש"

ולכך רשאים לאכול בשר שהוא מיסוד האש שכאשר נהפך והיה כבשרו נכלל בבחי' אדם להעלות ולקשר נפשו בה' ברשפי אש האהבה.

ולכן הם רשאים לאכול בשר, שמקורו ביסוד האש: כשהבשר מתהפך ונעשה כבשרם, הוא נכלל בבחינת אדם, כדי להעלות ולקשר את נפשם לה' ברשפי אש האהבה.

לכן מותר להם לאכול בשר: הבשר, שמקורו באש, נעשה חלק מבשרם ומתעלה יחד אתם כשהם קושרים את נפשם לה' באהבה בוערת.

משא"כ ע"ה שהם מבחי' האהבה מסותרת לכד ואין בהם שום התפעלות רשפי אש הנ"ל אין

אבל עם הארץ, שהוא בבחינת האהבה המסותרת כלכד ואין בו כלל התעוררות של רשפי האש האמורים, אין

לעם הארץ יש רק "אהבה מסותרת", הטמונה בכל יהודי, ואין בו אותה התרגשות בוערת.

כח הבשר מתעלה עמו ואדרבה גורם להורידו למטה ח"ו (עמ"ש מזה בד"ה כי תצא¹²⁰ ובד"ה בהעלותך¹²¹ ובד"ה ראשי המטות¹²² גבי נדרים סייג לפרישות)¹²³

כוח הבשר מתעלה אתו; אדרבה, הוא גורם לו לרדת למטה, חס ושלום. (ועיין במה שנתבאר על כך במאמר ד"ה "כי תצא", במאמר ד"ה "בהעלותך", ובמאמר ד"ה "ראשי המטות" בעניין "נדרים סייג לפרישות").

לכן, כשהוא אוכל בשר, כוחו אינו מתעלה אתו, אלא אדרבה, הוא מוריד אותו. (מובאים שלושה מאמרים הדנים בכך; האחרון עוסק ב"נדרים סייג לפרישות". בדפוס כתוב ובד", ונראה שצריך להיות ובד"ה.)

והנה כל בשר שהוא יסוד האש יבא ויגיע למדרגת השתחואה וביטול (וי"ל שזהו ענין כל הנקרא בשמי¹²⁴ ועיין בפרשבי"ם בב"ב)

והנה "כל בשר", שהוא יסוד האש, יבוא ויגיע למדרגת השתחואה וביטול. (ויש לומר שזהו עניין "כל הנקרא בשמי", ועיין בפירוש הרשב"ם בכבא בתרא

לעתיד לבוא "כל בשר", יסוד האש, יגיע להשתחואה ולביטול. אדמו"ר הזקן מציע שזהו פירוש "כל הנקרא בשמי", ומפנה לרשב"ם על הגמרא בכבא בתרא.

(ע"ה ב') בפירוש עתידים צדיקים להיות נקראים על שמו של הקב"ה¹²⁵ כשיהיה בחי' גילוי שבתו וחדשו כי

בפירוש "עתידים צדיקים להיות נקראים על שמו של הקב"ה": כשיהיו בחינת גילוי שבתו וחדשו. כי, (דף ע"ה ע"ב)

בגמרא נאמר: "עתידים צדיקים להיות נקראים על שמו של הקב"ה", וזה יהיה כאשר יתגלו "שבתו" ו"חדשו". (הגמרא אומרת ש"עתידים צדיקים להיות נקראים על שמו של הקב"ה".)

הנה מה שעכשיו הוא בחי' יסוד האש והתפעלות ההרגשה הוא מפני בחי' חולת אהבה והאופנים ברעש גדול כו'

הנה מה שכעת הוא בחינת יסוד האש והתעוררות הרגש נובע מבחינת חולת אהבה, ומהבחינה של "והאופנים ברעש גדול וגו"

כעת, התרגשות האש של הרגש נובעת מחולי אהבה, כמו "רעש גדול" של האופנים.

כי רם ונשא מהם התכללות וביטול בא"ס ב"ה מחמת שהם למטה משא"כ כשיהיה בחי גילוי שבתו ודשו שלמעלה מהשתלשלות אז יגיעו ויבואו להשתחוות.

שכן ההתכללות והביטול באור אין סוף ברוך הוא נעלים ונשגבים מהם, משום שהם למטה. אבל כאשר תהיה בחינת גילוי האופנים עושים רעש כזה מפני שההתכללות באור אין סוף נשגבת מהם. כאשר תתגלה המדרגה שלמעלה מסדר ההשתלשלות, הם יוכלו להשתחוות. (בדפוס כתוב ודשו, ונראה שצריך להיות וחדשו).

האופנים עושים רעש כזה מפני שההתכללות באור אין סוף נשגבת מהם. כאשר תתגלה המדרגה שלמעלה מסדר ההשתלשלות, הם יוכלו להשתחוות. (בדפוס כתוב ודשו, ונראה שצריך להיות וחדשו).

וביאור ענין להשתחוות לפני כי הנה בחינת השתחואה גם שהיא בחינת ביטול היא בחי המשכה ג"כ

וביאור ענין "להשתחוות לפני": אף שהשתחויה היא בחינת ביטול, היא גם בחינת המשכה,

מדוע דווקא השתחויה? השתחויה היא ביטול, אך היא גם המשכה.

שהיא המשכה מבחי ביטול בחינת מה שלמעלה מגדר ההשתלשלות (ועיין ברכות פ' וירא פניו¹²⁶ גבי ונשתחוה ונשובה אליכם)¹²⁷

שהיא המשכה מבחינת הביטול, מבחינת מה שלמעלה מגדר ההשתלשלות. (ועיין במדרש רבה, פרשת וירא, פרק נ"ו, בענין "ונשתחוה ונשובה אליכם").

היא ממשיכה אל העולם את הביטול השייך למדרגה שלמעלה מסדר ההשתלשלות. המדרש אומר על דברי אברהם "ונשתחוה ונשובה אליכם" שהכול נעשה בזכות ההשתחויה.

וע"ד זה הוא ענין השתחואה שבתפלת שמו"ע כמ"ש סד" השמים כסאי שהוא המשכת ענין הביטול כמאמר ברוך אתה שיהא ברוך ונמשך להיות בבחי אתה בחי גילוי.

ועל דרך זו הוא ענין ההשתחויה בתפילת שמונה עשרה, כמו שנתבאר בסוף המאמר ד"ה "השמים כסאי": היא המשכת ענין הביטול, כפי שמתבטא באמירה "ברוך אתה" — שיהיה ברוך ונמשך להיות בבחינת "אתה", בחינת גילוי

כך גם ההשתחויה בתפילת העמידה, המופיעה ב"ברוך אתה": "ברוך" נדרש מלשון המשכה — המשכה אל "אתה", גוף שני, בחינת הנוכחות הגלויה. (בדפוס כתוב סד" השמים, ונראה שצריך להיות סד"ה, כלומר בסוף המאמר המתחיל).

וזהו להשתחוות לפני כלומר שיהיה בחי פנים הוא בחינת גילוי וכמו צהבו פניו¹²⁸ כו' והוא ענין יאר ה' פניו אליך וגו'

וזהו "להשתחוות לפני" — כלומר שתהיה בחינת פנים, שהיא בחינת גילוי, כמו "צהבו פניו" וכו'. וזהו ענין "יאר ה' פניו אליך וגו'",

כך גם "להשתחוות לפני" פירושו להיות לפני "פני" ה' — גילויו. לשון חז"ל "צהבו פניו" משתמשת ב"פנים" לתיאור הבעה גלויה; וזהו ענין ברכת הכוהנים: "יאר ה' פניו אליך".

יאר פניו¹²⁹ אתנו סלה¹³⁰ וזהו אמר ה' שיהיה בחי' אמירה והמשכה מלמעלה למטה בגילוי בחי' זו:

:"יאר פניו אתנו סלה". וזהו "אמר ה'" — שתהיה בחינת אמירה והמשכה מלמעלה למטה, בגילוי בחינה זו

זהו גם הנאמר בתהילים: "יאר פניו אתנו סלה". ולבסוף, "אמר ה'" שבסוף הפסוק פירושו "אמירה" במובן של המשכה מלמעלה למטה: בחינה זו תימשך ותתגלה.

בעבודה

בתפילה של כל יום צריכה להיות מורגשת טעימה משבת: לעלות באמצעות פסוקי דזמרה וקריאת שמע עד למסירה לה', ואז להמשיך את נוכחותו של ה' למטה ב"ברוך אתה". התפילה נועדה להעלות את העבודה ואת האכילה של האדם, ואת האהבה לה' שמאפשרת זאת יש לעורר ולא להשאיר כאהבה מסותרת; השבת שמכתירה את השבוע נשענת על עבודת השבוע.

שאלות לשיחה

1. מדוע ראש חודש הוא יום שמותר לעשות בו מלאכה, אך אינו נחשב "יום מלאכה"? כיצד ההבחנה שבמאמר בין דיבור שמקורו במידות לבין דיבור שמקורו בשכל עונה על כך?
2. מה ההבדל בין "הרעש הגדול" של האופנים לבין העמידה השקטה של השרפים, וכיצד הדבר מקביל לבן הכפר ולבן הכרך?
3. באיזה מובן נשמת האדם בימי החול "חולת אהבה", ומדוע שבת היא רפואתה?
4. מדוע, לפי המאמר, תלמיד חכם רשאי לאכול בשר ואילו עם הארץ אינו רשאי? מה הדבר מלמד על תכלית האכילה?
5. כיצד ייתכן שהשתחוואה, מעשה של ביטול, היא גם "המשכה"?

הערות

פסקה 1

1 והיה מידי חדש בחדשו

ההערה מציגת שתמליל של המאמר הזה ממש, מאת אדמו"ר האמצעי, נדפס בסידור; זהו תיעוד מקביל של אותה תורה, המצוטט גם בדרך מצוותיך.

הערות קה"ת

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בסידור ריא, א. ונו"א נמצא בסימאמרי אדה"י — נ"ך ע' קצו מגוכתי"ק הצ"צ. בתוספות הגהות באוה"ת דברים כרך ו ע' ביתקנט. וראה שם ע' ביתקסו ואילך. קיצורים והערות נדפסו באוה"ת בראשית כרך א כה, א. ראה עוד ע"פ זה במאמרי אדה"י — הקצרים ע' קסא ואילך. ועוד קיצורים וביאורים באוה"ת ברכה ע' איתתקד. וראה שם ע' ביתקסו ואילך. וראה גם בסה"מ תרל"ב כרך א ע' נט. מאמר זה (הנחת כ"ק אדה"א בסידור) מובא בדרך מצותיך מצות קידוש החדש סט, א. מאמר זה נאמר בש"פ וארא ר"ח שבת תקס"ד — ראה רשימת המאמרים בסו"ס תקס"ד ע' שמה. ולהלן ברשימת הכתבי-יד.

2 והי מדי חודש בחדשו

הפסוק הלפני אחרון בישיעהו: בעתיד יבוא כל בשר להשתחוות לפני ה' בכל ראש חודש ובכל שבת. המאמר כולו מבאר את הפסוק

ישעיהו ס"ו:כ"ג Isaiah 66:23

והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל-בשר להשתחוות לפני אִמְרֵי ה'

And it shall come to pass, that from one new moon to another, and from one sabbath to another, shall all flesh come to worship before Me, Saith the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

ישע"י סו, כג.

3 ברכות בא ספטי"ו

המדרש על פרשת בא, פרשת החודש, דן בראש חודש; אדמו"ר הזקן מפנה לסוף הפרק

שמות רבה ט"ו:ל"א Shemot Rabbah 15:31

דבר אחר: החדש הזה לכם משל למלך, שקדש אשה וכתב לה מתנות מועטות. כיון שבא ללקחה, כתב לה מתנות רבות כבעל. כך, העולם הזה אירוסין היו, שנאמר (הושע ב, כא): וארשתיך לי לעולם, ולא מסר להם אלא הלבנה בלבד, שנאמר: החדש הזה לכם, אבל לימות המשיח יהיו נישואין, שנאמר (ישעיה נד, ה): כי בועליך עושיך, באותה שעה מוסר להן את הכל, שנאמר (דניאל יב, ג): והמשכילים יזהירו כוזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד:

Another interpretation: "This month shall be for you" - this is analogous to a king who betrothed a woman and wrote her [a marriage contract endowing her] minimally. When [the time] came to marry her, he wrote her [a contract endowing her with] numerous gifts, as a husband. So, this world is betrothal, as it is stated: "I will betroth you to Me forever" (Hosea 2:21), and He gave them only the moon, as it is stated: "This month shall be for you." However, in the days of the Messiah, ...

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

4 (ועיין מזה ברכות . . קמ"ה א')

הצמח צדק מוסיף שם מקומות נוספים הדנים בפסוק הזה

הערות קה"ת

ראה באוה"ת ברכה ע' איתתקה שמציין לעוד כמה מקומות.

5 הגמרא לומדת מהפסוק שכל מה שה' ברא, ברא לכבודו בלבד

יומא ל"ח א:ח"א Yoma 38a:8

כְּשֶׁשָׁמְעוּ חֲכָמִים בְּדִבְרֵי, אָמְרוּ: כָּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכָבוֹדוֹ בְּרָאוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו". וְחִזְרוּ בֵּית גְּרָמּוֹ לְמִקוֹמָן. שָׁלְחוּ לָהֶם חֲכָמִים — וְלֹא בָּאוּ, כִּפְּלוּ לָהֶם שִׁכְרָן וּבָאוּ. בְּכָל יוֹם הָיוּ נוֹטְלִין שְׁנַיִם עֶשְׂרִי מָנָה, וְהַיּוֹם עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה. רַבִּי יְהוֹדָה אוֹמֵר: בְּכָל יוֹם עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה, וְהַיּוֹם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

6 "כל הנקרא בשמי... בראתיו, יצרתיו ועשיתיו": שלושת הפעלים נקראים כנגד שלושת העולמות בריאה, יצירה ועשיה

ישעיהו מ"ג:ז Isaiah 43:7

כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו יִצְרֵתִיו אֶף-עֲשִׂיתִיו:

Every one that is called by My name, and whom I have created for My glory, I have formed him, yea, I have made him.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

7 הגמרא לומדת מהפסוק שבעתיד הצדיקים ייקראו בשם הקדוש ברוך הוא; המאמר חוזר לכך בפסקה 11

בבא בתרא ע"ה ב:ג' Bava Batra 75b:3

וְאָמַר רַבֵּה אֱמֵר רַבִּי יוֹחָנָן: עֲתִידִין צְדִיקִים שֶׁנִּקְרְאוּן עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר: "כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו, יִצְרֵתִיו אֶף עֲשִׂיתִיו". וְאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אֱמֵר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁלֹשָׁה נִקְרְאוּ עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵלּוּ הֵן: צְדִיקִים, וּמְשִׁיחַ, וִירוּשָׁלַיִם.

R' Shmuel bar Nachmani said in the name of R' Yochanan: three are called by the name of the Holy One, and they are: the righteous, the Messiah and Jerusalem.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Rabbi Mike Feuer, Jerusalem Anthology (CC-BY)

8 (ועיין מזה בב"ב רכ"ח א')

על הפסוק "כל הנקרא בשמי", שבו הצמח צדק מעתיק קטעים רבים העוסקים בו

הערות קה"ת

ראה באוה"ת נ"ך כרך א ע' רמ על הפסוק שמעתיך הרבה לשונות.

9 רבות כי תשא ספמ"ו

המדרש על כי תשא, סוף הפרק, מובא כמקור נוסף הדין בפסוק

שמות רבה מ"ו:ד' Shemot Rabbah 46:4

... ה' בצר פקדון, אלא כיון שהם נכנסים לצרה, הן מבקשים אותך, שנאמר: ה' בצר פקדון. משל לסנקליטוס, שהיו לו בנים. נדבקו לבני אדם רעים. ויצאו לתרבות רעה. הפשיטן והשליכן, כיון שראו עצמם בצרה, בקשו מבני אדם גדולים, שיבקשו עליהם רחמים. אמר להם

אביהם: על מה אתם מבקשים? אמרו לו: על בניך שתתרחצו להם. אמר: אינם בני ואיני מכירם, זנתה אמם וילדה אותם. אמרו לו: אין אתה יכול לכחש אותם. למה? שהכל יודעים, שהם בניך שהם דומים לך. כך: סנקליטוס, זה הקבי"ה. בניו, אלו ישראל, שנאמר (דברים יד):

בנים אתם ...

Another matter: "Carve for yourself" – that is what is written: "But now, L-rd, You are our Father; we are the clay, and You are our Potter" (Isaiah 64:7). The Holy One blessed be He said to Israel: 'Now I am your Father? When you saw yourselves in distress, you called me: Our Father.' They said to Him: 'Yes, as it is stated: "On the day of my distress I sought the L-rd"' (Psalms 77:3). This is analogous to the son of a prominent doctor who encountered a lowly individual ...

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

10 נעשה אדם בצלמנו

"נעשה אדם בצלמנו": האדם, שנעשה בצלם האלוהי, הוא הנקרא "בשמי".

בראשית א: כ"ו

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדִמּוּתֵנוּ וַיְרִדּוּ בְּדֶגֶת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ:

And G-d said: 'Let us make man in our image, after our likeness; and let them have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over the cattle, and over all the earth, and over every creeping thing that creepeth upon the earth.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית א, כו.

11 מחר חודש

יהונתן אומר לדוד: "מחר חודש", ואו יבחינו שמקומו של דוד בשולחן שאול ריק.

שמואל א כ': י"ח

וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְהוֹנָתָן מָחָר חֹדֶשׁ וְנִפְקְדָתָּ כִּי יִפְקֹד מוֹשָׁבָךָ:

And Jonathan said unto him: 'To-morrow is the new moon; and thou wilt be missed, thy seat will be empty.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12 דוד מתבקש להגיע למקום שבו הסתתר "ביום המעשה": הכתוב מכנה את יום החול הרגיל "יום המעשה", בניגוד לראש חודש

שמואל א כ': י"ט

וַיִּשְׁלֹשֶׁת תַּרְדּוּ מָאֹד וּבָאָתָּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־נִסְתַּרְתָּ שָׁם בְּיוֹם הַמַּעֲשֶׂה וַיִּשְׁבֶּתָּ אֵצֶל הָאֶבֶן הָאֵזֶל:

And in the third day thou shalt hide thyself well, and come to the place where thou didst hide thyself in the day of work, and shalt remain by the stone Ezel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

13 וע"ש בתי"ב ובפרש"י והרד"ק

על המנהג, שמוכיר הרד"ק, שנשים אינן עושות מלאכה בראש חודש

הערת קה"ת

התרגום: ביומא דחולא. ובפרש"י: שהוא יום מעשה מלאכה וכן תרגם יונתן ביומא דחולא. והרד"ק: והוא אותו יום שהיה מעשה השבועה שנשבע שאול ליהונתן שלא יומת דוד שהיה שם נסתר דוד בשדה. וי"ת ובתלות יומי

תתבעי לחדא כלומר ביום החדש ומחרתו תפקד שישאל עליך אבי . . . ותרגם ביום המעשה ביומא דחולא כלומר ביום חול שעושין בו מלאכה לפי שהיה נסתר עתה ביום ראש חדש כי נראה שהיה מנהגם שלא לעשות מלאכה בראש חדש כמו שהוא מנהג הנשים היום, ואפשר כי מפני קרבן ראש חדש היו רבים פנויים ממלאכה ובאים להשתחות לפני ה' וכן נראה בנבואת יחזקאל לעתיד עב"ל. בענין שאין הנשים עושות מלאכה ראה באוה"ת בראשית כרך א כד, א.

14 ראשית זו חכמה

"ראשית חכמה": הבסיס לקריאת "בראשית" כ"בחכמה".

תהילים קי"א: 10

רִאשִׁית חֲכָמָה יִרְאֵת ה' שְׁכָל טוֹב לְכָל־עֲשִׂיהֶם תְּהִלָּתוֹ עַמְדָּת לְעַד:

The fear of the L-RD is the beginning of wisdom; A good understanding have all they that do thereafter; His praise endureth for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה תהלים קיא, י. ת"י על בראשית ברא. מא"א אות ב, סנ"ח.

15 כולם בחכמה עשית

"כולם בחכמה עשית": כל הבריאה נמשכת מחכמתו האלוהית של ה'.

תהילים קי"ד: 24

מִה־רַבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּל־מַחְכְּמָה עֲשִׂיתָ מְלֶאכֶה הָאָרֶץ קִנְיָנְךָ:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קד, כד.

16 וכמאמר עושה בראשית

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ברכת ברוך שאמר.

17 המחדש בטובו בכי"ת

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ברכת יוצר.

18 ול"ט מלאכות החורש הזורע

המשנה מונה את שלושים ותשע אבות המלאכה האסורות בשבת, ופותחת בזריעה ובחרישה

שבת ע"ג א: וז' 73a:6

מתני' אבות מלאכות ארבעים חסר אחת: הזרע, והחורש, והקוצר, והמעמר, והדש, והזורה. הבורר, הטוחן, והמרקד, והלש, והאופה. הגוזז את הצמר, המלקנו, והמנפצו, והצובעו, והטווה, והמיסר, והעושה שתי כתי גיריו, והאורג שני חוטין, והפוצע שני חוטין. הקושר, והמתיר, והתופר שתי תפירות, הקורע על מנת לתפור [שתי תפירות].

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת עג, א.

ישע"י נח, יד.

ישמחו במלכותך ישבעו ויתענגו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

תפלת שבת.

טוב להודות

מוזמור יום השבת פותח במילים "טוב להודות לה"

Psalms 92:2 ב"ב: תהילים

טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון:

It is a good thing to give thanks unto the L-RD, And to sing praises unto Thy name, O Most High;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

בעיר אלקינו

גדול ה' ומהולל מאוד, בעיר אלקינו: הפסוק שהוזהר דורש

Psalms 48:2 ב"ח: תהילים

גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו הרקדו:

Great is the L-RD, and highly to be praised, In the city of our G-d, His holy mountain,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

וכמ"ש בוח"א ויחי דר"ט

משל הוזהר על המלך הגדול והמלך הקטן מובא שוב במאמר על שיר השירים, העוסק במלכות ה' הירודת, "כמו הרגל הירודת מן הכיסא", כדי להחיות את הנבראים

הערת קה"ת

מובא גם לקמן שה"ש נא, ב ושם מציינ לכאן. ולעיל פי בלק עב, ב.

שנהנין מזיו השכינה

דברי רב: בעולם הבא הצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה.

ברכות י"א: א"י: Berakhot 17a:12

מרגלל בפומיה דרב: לא כעולם הזה העולם הבא. העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורביה ולא משא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות, אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, שנאמר: "ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו".

It was a favourite saying of Rab : Not like this world is the world to come. In the world to come there is neither eating nor drinking; no procreation of children or business transactions; no envy or hatred or rivalry ; but the righteous sit enthroned, their crowns on their heads, and enjoy the lustre of the Shekinah; as it is said, "And they beheld G-d, and did eat and drink" (Exod. xxiv. II).

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות י"א, א.

אימתי אקרי גדול כשהוא בעיר אלקינו

קטע הוזהר שהערת קה"ת מביאה למאמר "אימתי הוא נקרא גדול? כשהוא

אינון שיתא יומין נפקין מן בראשית

הוזהר על בראשית: ששת הימים יוצאים מבראשית", כלומר מחכמה

ספר זוהר, בראשית ל"ב:ש"ל-32:330-35:339 Zohar, Bereshit ל"ה:ש"ל

R. Jose propounded the question: 'What are the "six days of Bereshith" of which the Rabbis speak so often?' R. Simeon answered: 'These are, in truth, "the cedars of Lebanon which he has planted". As the cedars spring from Lebanon, so these six days spring from Bereshith.

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

יין המשומר בענביו משי"ב

הגמרא מתארת את שכרם הנסתר של הצדיקים כ"יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית"

ברכות ל"ד ב:כ"ד-25ה"ב Berakhot 34b:24-25

מאי "עין לא ראתה"? אמר רבי יהושע בן לוי: זה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית. רבי שמואל בר נחמני אמר: זה עדן, שלא שקלה בו עין כל בריה. שמואל תאמר: אדם הראשון היכן היה? בגן.

What is the significance of "No eye hath seen" etc.? R. Joshua b. Levi said : It refers to the wine preserved in the grape from the six days of creation. R. Samuel b. Nahmani said : It refers to Eden, upon which the eye of no creature has gazed. Perhaps thou wilt ask : Where, then, was Adam ? In the Garden.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות ל"ד, ב.

בד"ה לא הביט און ביעקב

המאמר הזה מבחין בין שתי מדרגות, יעקב — עבודת ימי החול — וישראל — מדרגת השבת, ומסביר שמגיעים לישראל רק לאחר שנעשים תחילה יעקב, כמאמר "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת". הוא מרחיב על ירידת ימי החול ועליית השבת המתוארות כאן

הערת קה"ת

לעיל פי בלק עב, ב.

בד"ה בחודש השלישי

ההערה מציינת את מיקומו של מאמר זה בתורה אור, על יתרו, שם נדון "כל שבח מעשה ידיך"

הערת קה"ת

תו"א פי יתרו.

אז תתענג על ה'

הנביא מבטיח למי שמכבד את השבת שייתענג על ה': השבת היא זמן של עונג.

ישעיהו נ"ח:י"ד Isaiah 58:14

אז תתענג על־Havayah והרִבְבְּתִיךָ עַל־[בְּמִתִּי] (במותי) אֶרְץ וְהֶאֱכַלְתִּיךָ נַחֲלֵת יַעֲקֹב אֲבִיךָ כִּי פִי Havayah דָּבַר:

Then shalt thou delight thyself in the L-RD, And I will make thee to ride upon the high places of the earth, And I will feed thee with the heritage of Jacob thy father; For the mouth of the L-RD hath spoken it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בעיר אלוקיניו: גדולת ה' מתגלה כשהוא במקומו שלו

Zohar III, 5a, ח"ג ה,

Zohar II, 235a, ח"ב רלה,

הערת קה"ת

ח"ג ה, א. ועיינינו ח"ב רלה, א. ז"ח תשא. חקת.

30 קיבול שכרן אבל בימות החול הוא לעשותם

"היום לעשותם ומחר לקבל שכרם": העולם הזה נועד לעשיית המצוות, והעולם הבא לקבלת השכר.

Avodah Zarah 3a:4-5 ח"ד א:

אֵלָא כָּהּ אוֹמְרִים הַגּוֹיִם לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּיבְלוּהָ הֵיכָן קִיִּימוּהָ? אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֲנִי מַעֲיֵד בָּהֶם שֶׁקִּיִּימוּ אֶת הַתּוֹרָה כּוֹלָה. אוֹמְרִים לְפָנָיו: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, כְּלוּם יֵשׁ אֵב שֶׁמַּעֲיֵד עַל בְּנוֹ? דְּכַתִּיב: "בְּנֵי בְכוּרֵי יִשְׂרָאֵל". אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: שְׁמִי וְאֶרֶץ יַעֲקֹב בָּהֶם שֶׁקִּיִּימוּ אֶת הַתּוֹרָה כּוֹלָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Eruvin 22a:5-6 ח"ה א:

וְהֵיכָן דָּאֲמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי: מַאי דְּכַתִּיב "אֲשֶׁר אֲנִי מַצְוֶה הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם", "הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם" — וְלֹא לְמַחֵר לַעֲשׂוֹתָם, "הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם" — לְמַחֵר לְקַבֵּל שְׂכָרָם. אָמַר רַבִּי חֲגִי, וְאִיתִּימָא רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי: מַאי דְּכַתִּיב "אֶרֶץ אֲפִים"? "אֶרֶץ אֲפִי" מְבַעֵי לֵקָה!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה ע"ז ג, א. עירובין כב, א.

31 הגמרא שם דנה בפסוק הזה; אדמו"ר הוקן מציין אותו בין המקורות לעיון

Sotah 5a:14 ח"ד א:

אָמַר רַב חֲסֵדָא, וְאִיתִּימָא מֶר עוֹקְבָא: כָּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ גִּסְתוֹת הָרוּחַ, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֵין אֲנִי וְהוּא יְכוּלִין לְדוּר בְּעוֹלָם, שְׁנַאֲמַר: "מְלִשְׁנִי בְּסִתְרָא רְעָהוּ אוֹתוֹ אֲצַמִּית גְּבַה עֵינַיִם וְרַחֵב לֵבב אוֹתוֹ לֹא אוֹכְלִי". אֵל תִּקְרִי "אוֹתוֹ", אֵלָא "אוֹתוֹ לֹא אוֹכְלִי". אִיכָא דְּמִתְנִי לָהּ אֲמַסְפְּרִי לְשׁוֹן הָרַע, שְׁנַאֲמַר: "מְלִשְׁנִי בְּסִתְרָא רְעָהוּ אוֹתוֹ אֲצַמִּית".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

2 פסקה

32 ממצוא חפצך ודבר דבר

הוראת הנביא לכבד את השבת: להימנע מעיסוק בענייניו של אדם ומדיבור על ענייני חול.

Isaiah 58:13 ח"ג י"ח:

אִם-תִּשָּׁב מִשְׁבַּת רְגְלְךָ עֲשׂוֹת חֲפָצְךָ בְּיוֹם קִדְשִׁי וְקִרְאָתָּ לְשַׁבַּת עֲנָג לְקָדוֹשׁ הִי מְכַבֵּד וְכַבְדָּתוֹ מַעֲשׂוֹת דְּרָכֶיהָ מִמָּצוֹא חֲפָצְךָ וְדִבַּר דְּבָר:

If thou turn away thy foot because of the sabbath, From pursuing thy business on My holy day; And call the sabbath a delight, And the holy of the L-RD honourable; And shalt honour it, not doing thy wonted ways, Nor pursuing thy business, nor speaking thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נח, יג.

33

דבור אסור

הגמרא לומדת מן המילים "ודבר דבר" שדיבורו של אדם בשבת לא יהיה כדיבורו בימות החול.

Shabbat 113b:1 ח"א ב:

שְׁלֹא יְהֵא דְבוּרְךָ שֶׁל שְׁבַת כְּדְבוּרְךָ שֶׁל חוֹל. דְּבוּר אָסוּר, הִרְהוּר — מוֹתֵר. בְּשִׁלְמָא כּוֹלְהוּ — לְחַיִּי, אֵלָא שְׁלֹא יְהֵא הִילּוּכְךָ שֶׁל שְׁבַת כְּהִילּוּכְךָ שֶׁל חוֹל מַאי הִיא? כִּי הָא דָּאֲמַר רַב הוֹנָא אָמַר רַב, וְאָמַרִי לְקָה אָמַר רַבִּי אָבָא אָמַר רַב הוֹנָא: הֵיךְ מְהִלָּה בְּשַׁבַּת וּפְגַע בְּאַמֶּת הַמַּיִם, אִם יְכוּל לְהַנִּיחַ אֶת רִגְלוֹ רִאשׁוֹנָה קוֹדֶם שֶׁתַּעֲקֹר שְׁנִיָּה — מוֹתֵר, וְאִם לֹא — אָסוּר.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת קיג, ב. וש"נ. שו"ע או"ח שס"ו, א.

34

דבור אסור

ההלכה האוסרת בשבת דיבורים מסוימים העוסקים בענייני חול.

Shulchan Arukh, Orach Chayim 306:1 ח"י א:

שולחן ערוך, אורח חיים 306:1 ח"י א: באיזה חפצים מותר לדבר בשבת. ובו יד סעיפים: ממצוא חפצך חפצך אסורים אפי' בדבר שאינו עושה שום מלאכה כגון שמעין נכסיו לראות מה צריך למחר או לילך לפתח המדינה כדי שימחר לצאת בלילה למרחץ וכן אין מחשיכים על התחום לשכור פועלים אבל מחשיך על התחום להביא בהמתו וי"א שאם אין הבהמה יכולה לילך ברגלים כגון שהוא טלה קטן אינו רשאי להחשיך דאינו רשאי להביא דאסור לטלטל ב"ח שהם מוקצים: הגה וה"ה דאסור לטייל למצוא סוס או ספינה או קרון לצאת בו. (מרדכי סוף פרק מי שהחשיך):

Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain)

35

דבור הוא לשון הנהגה והמשכה

ההערה מפנה לקטע נוסף בתורה אור שבו מוסבר שהדיבור הוא הנהגה והמשכה.

הערת קה"ת

ראה תו"א נו, א.

36

מלכותך מלכות כל עולמים

"מלכותך מלכות כל עולמים": מלכות ה' מגיעה לכל העולמות, עד לעשיה

Psalms 145:13 ח"ה י"ג:

מְלִכּוּתְךָ מְלִכּוּת כָּל-עוֹלָמִים וּמִמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל-דּוֹר וְדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, יג.

37

אף עשיתיו

"אף עשיתיו": הירידה עד לעולם המעשה, עשיה

Isaiah 43:7 ח"ג ז:

כָּל הַנִּקְרָא בְּשִׁמִּי וְלִכְבוֹדִי בְּרִאשֵׁיתוֹ אֶף-עֲשִׂיתִיו:

Every one that is called by My name, and whom I have created for My glory, I have formed him, yea, I have made him.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מי שטרח בערב שבת

"מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת": שחר השבת תלוי בעבודת השבוע

עבודה זרה ג' א:10 Avodah Zarah 3a:10

אָמרו לַפְּנִי: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, תִּנֶּה לָנוּ מֵרָאשׁ וְנַעֲשֶׂנָה. אָמַר לָהֶן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: שׁוּטִים שֶׁבַעֲוִלָם! מִי שֶׁטָּרַח בְּעֶרְבׇ שְׁבַת יֵאָכֵל בְּשַׁבָּת, מִי שֶׁלֹּא טָרַח בְּעֶרְבׇ שְׁבַת מֵהֵיכָן יֵאָכֵל בְּשַׁבָּת? אֲלָא אֵף עַל פִּי כּוֹן, מִצְוָה קִלְעָה יֵשׁ לִי וְסוּפָה שָׁמָּה, לָכוּ וַעֲשׂוּ אוֹתָהּ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ע"ז ג, א. ראה לעיל פ' בלק עב, ב.

ברוך הוי' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם

אותו פסוק חותם את המזמור

תהילים ק"ו:48 Psalms 106:48

בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן־הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן הַלְלוּ־ה':

Blessed be the L-RD, the G-d of Israel, from everlasting even to everlasting, and let all the people say: 'Amen.' Hallelujah.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ולית מחשבה תפיסא ביה

מתפילת הפתיחה של אליהו בתיקוני זוהר: אין מחשבה תופסת בה' כלל

תקוני זוהר י"ז א:י"ב-10 Tikkunei Zohar 17a:10-12

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא כך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספיין. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת (נ"א אתכסיא) מבני נשא. ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון. ובגין דאנת מלגאו. כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין עשר. אתחשיב ליה כאלו אפריש כך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

עד שלא נברא העולם

הקטע עוסק בעצמות אור אין סוף, שלמעלה אפילו מהיותו מקור לחכמה, וב"שבת העילאה", שבה חכמה עולה ונכללת במקורה — המדרגה הבלתי משתנה שמעל לעולמות הנוכרת כאן

הערת קה"ת

פדרי"א פ"ג. וראה לעיל פ' בהר מג, ב ובמ"מ לשם.

ואתה הוא עד שלא נברא העולם

המקור שהערת קה"ת מביאה לכיטוי שנתפילת שחרית: ה' הוא אותו דבר לפני חבריאה ואחריה

פרקי דרבי אליעזר ג'ב:ג-2-3 Pirkei DeRabbi Eliezer 3:2-3

עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם, הָיָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּשְׁמוֹ הַגָּדוֹל בְּלִבָּד, וְעָלָה בְּמַחֲשָׁבָה לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם, וְהָיָה מַחְרִיט אֶת הָעוֹלָם לִפְנֵי וְלֹא הָיָה עוֹמֵד. מִשְׁלֹ מִשְׁל, לָמָּה הִדְבַּר דּוּמָה? לָמָּה שֶׁהוּא רוּחָה לִבְנוֹת פְּלִטְרִים שְׁלוֹ, אִם אֵינוֹ מַחְרִיט בְּאַרְץ יִסְדוּתֵיו וּמוֹבְאָיו וּמוֹצָאָיו, אֵינוֹ מִתְחִיל לִבְנוֹת, כִּי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִחְרִיט לִפְנֵי אֶת הָעוֹלָם וְלֹא הָיָה עוֹמֵד עַד שֶׁבְּרָא אֶת הַתְּשׁוּבָה. שֶׁכַּעַז דְּכָרִים נִבְרָאוּ עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם, וְאֵלוֹ הֵן: תּוֹרָה, וְגִיטָהֶם, וְגַן עֵדֶן, וְכֶסֶף הַכְּבוֹד, ...

פסקה 3

למילים האלה Ezekiel 46:1 הערת קה"ת מפנה ל

יחזקאל מ"ו:א' Ezekiel 46:1

כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי ה' שַׁעַר הַחֲצֵר הַפְּנִימִית הַפְּנֶה קִדְּיִם יְהִיָּה סָגוּר שֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִפְתָּח וּבַיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתָּח:

Thus saith the L-rd GOD: The gate of the inner court that looketh toward the east shall be shut the six working days; but on the sabbath day it shall be opened, and in the day of the new moon it shall be opened.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

אף עשיתיו

"אף עשיתיו": השלב האחרון בירידה, אל העשיה

ישעיהו מ"ג:7 Isaiah 43:7

כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמי וְלִכְבוֹדִי בְּרִאֲתִי וְצִרְתִּי אֶף־עֲשִׂיתִיו:

Every one that is called by My name, and whom I have created for My glory, I have formed him, yea, I have made him.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י מג, ז.

ממצוא חפצך ודבר דבר

ההגבלה בשבת על ענייני חול ועל דיבורי חול מוסברת כעת כתוצאה ממעליית השבת

ישעיהו נ"ח:13 Isaiah 58:13

אִם־תִּשָּׁבֵב מִשְׁבֶּת רִגְלְךָ עֲשׂוֹת חֲפָצְךָ בְּיוֹם קָדְשִׁי וְקִרְאָתִי לִשְׁבֶּת עֲנֵג לְקֹדֶשׁ ה' מְכַבֵּד וְכֹבֵדָתוֹ מַעֲשׂוֹת דְּרָכֶיהָ מִמְּצוֹא חֲפָצְךָ וְדִבַּר דְּבָר:

If thou turn away thy foot because of the sabbath, From pursuing thy business on My holy day; And call the sabbath a delight, And the holy of the L-RD honourable; And shalt honour it, not doing thy wanted ways, Nor pursuing thy business, nor speaking thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 4

וע"ז נתקן ענין קבלת שבת לכה דודי

ההערה מציינת שקבלת שבת ו"לכה דודי" מתבארים שם על פי החסידות

הערת קה"ת

ראה מאמרי אדה"ז תפלה ע' תנה ואילך, שמבאר שם ע"פ חסידות. וראה בהגהות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב לסידור (נדפס בסידור עם דא"ח בהוספות ש"ט, ד). אוה"ת סוכות ע' איתשמה.

משכני אחרך נרוצה

"משכני אחרך נרוצה": הכלה מבקשת שימשוך אותה כדי שתוכל לרוץ; כאן הפסוק נקרא כמתייחס לכוח מלמעלה הנוחץ לכל עלייה

שיר השירים א'ד:4 Song of Songs 1:4

מִשְׁכְּנִי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה הִבִּיאֵנִי הַמֶּלֶךְ הַדָּרִיז נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה כִּי נִפְתְּרָה דְּרִיז מִיַּיִם מִיִּשְׂרָאֵל אֶהְבֹּד:

Draw me, we will run after thee; The king hath brought me into his chambers; We will be glad and rejoice in thee, We will find thy love more fragrant than wine! Sincerely do they love thee.

Before the world was created, the Holy One, blessed be He, with His Name alone existed, and the thought arose in Him to create the world. He began to trace (the foundations of) the world before Himself, but it would not stand. They told a parable, To what is the matter like? To a king who wishes to build a palace for himself. If he had not traced in the earth its foundations, its exits and its entrances, he does not begin to build. Likewise the Holy One, blessed be ...

Pirke DeRabbi Eliezer, Sefaria Vocalized Edition (Public Domain) • Pirke de Rabbi Eliezer, trans. Rabbi Gerald Friedlander, London, 1916 (Public Domain)

48 בדי"ה אז ישיר

המאמר הנוכח בגוף הטקסט, שבו מוסברת המשכת הנעלם אל הגילוי

הערת קה"ת

תו"א סב, ב.

49 תי"ת כנגד כולם

נוסח הגמרא לאותה רשימה, המסתיימת במילים "ותלמוד תורה כנגד כולם".

שבת קכ"ז א:ט"ו Shabbat 127a:15

איני? והא אנו תנו: אלו דברים שאדם עושה אותם ואוכל פירותיהן בעולם הזה, והקורן קיימת לו לעולם הבא, ואלו הן: כיבוד אב ואם, וגמילות חסדים, והקצאת שלום שבין אדם לחבירו, ותלמוד תורה כנגד כולם [הנני – אין, מידי אחריןא – לא]!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ריש פאה. שבת קכז, א.

50 ותלמוד תורה כנגד כולם

"תלמוד תורה כנגד כולם": לימוד התורה עולה על יתר המצוות

משנה פאה א:1 Mishnah Peah 1:1

אלו דברים שאין להם שעור. הפאה, והבכורים, והראיון, וגמילות חסדים, ותלמוד תורה. אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקורן קיימת לו לעולם הבא. כבוד אב ואם, וגמילות חסדים, והקצאת שלום בין אדם לחבירו, ותלמוד תורה כנגד כולם:

These are the things that have no definite quantity: The corners [of the field]. First-fruits; [The offerings brought] on appearing [at the Temple on the three pilgrimage festivals]. The performance of righteous deeds; And the study of the torah. The following are the things for which a man enjoys the fruits in this world while the principal remains for him in the world to come: Honoring one's father and mother; The performance of righteous deeds; And the making of peace between a person and his friend; And the study of ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

51 אך ההפרש שבין העלאה

ההערה מציינת שעיקר תוכן הקטע הזה, ההבדל בין העלייה בימי החול לעלייה בשבת, מובא שם

הערת קה"ת

תוכן הדברים מובא באוה"ת מג"א (הוצאת תש"נ) ע"ערה. ובסה"מ תרכ"ט (הוצאת תשכ"ט ע"תשנ"ב) ע"פג ואילך.

אינו דומה בן כפר . . לבן כרך

תיאור המרכבה הארוך של יחזקאל מושווה לבן כפר שראה את המלך, והתיאור הקצר של ישעיהו לבן עיר שראה את המלך

חגיגה י"ג ב:ח' Chagigah 13b:5

אמר רבא: כל שראה יחזקאל, ראה ישעיה. למה יחזקאל דומה – לבן כפר שראה את המלך, ולמה ישעיה דומה – לבן כרך שראה את המלך. אמר ריש לקיש: מאי דכתיב: "אשר יהי כי גאה גאה" – שירה למי שמתגאה על הגאים. דאמר מר: מלך שפחיות – ארי, מלך שפכהמות – שור, מלך שבעופות – נשר, ואדם מתגאה עליהן, והקדוש ברוך הוא מתגאה על כולן ועל כל העולם כולו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה חגיגה יג, ב.

52 כי הנה כל ימות החול

קטע מן המאמר הזה, המסביר את בחינת כנסת ישראל כ"חולת אהבה" במשך השבוע, מובא שם

הערת קה"ת

קטע באוה"ת פ' וירא פח, ב. וראה באוה"ת נ"ך כרך א ע' תקלו, ושם ע' תכו שמציין לכאן.

53 שמש בשבת צדקה . . כי הנה כל ימות החול

ההערה מפנה לדיון נוסף ב"שמש בשבת צדקה לעניים"

הערת קה"ת

ראה המשך בששה"ק תעריב ח"ג ע' איתסב. ח"ב ע' תשע ואילך.

54 שמש בשבת צדקה לעניים

"שמש בשבת צדקה לעניים"

תענית ח' ב:י"ב Taanit 8b:12

ואמר רבי יצחק: שמש בשבת – צדקה לעניים, שנאמר: "וזהה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא". ואמר רבי יצחק: גדול יום הגשמים, שאפילו פרוטה שבכיס מתברכת בו, שנאמר: "לתת מטר ארצה בעתו ולברך את כל מעשה ידך".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

תענית ח, ב.

55 שמש צדקה ומרפא בכנפי

"וזהה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה": מקור לרעיון שהשמש מרפאת

מלאכי ג':כ' Malachi 3:20

וזהה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה ויצאתם ופשתם כעגלי מרבק:

But unto you that fear My name shall the sun of righteousness arise with healing in its wings; and ye shall go forth, and gambol as calves of the stall.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלאכי ג, כ.

דלית ליה מגרמיה כלום

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

זח"א (קסח, ב. קעט, ב. קע, א. קפא, א.) [כ].

בחי עני דלית ליה מגרמיה כלום

ההערה מצטטת שכנסת ישראל אומרת את הפסוק מפני שישאל מונים ללבנה, שאין לה דבר משלה; לכן דוד, אף שהיה מלך, כינה את עצמו "עני ואביון" כמרכבה למלכות, וכך גם כלל ישראל מצד עצמו.

הערת קה"ת

פיי שפסוק זה אומרת כנס"י בהיות כי ישראל מונים ללבנה שלית לה מגרמא כלום שזהו מ"ש דהע"ה כי עני ואביון אני כו', והיינו גם בהיותו מלך עכ"ז להיות כי הי' מרכבה למדת המלי אמר ע"ע אני ואביון כי מצד עצמו לית ליי מג"כ, וכן כלליות כנס"י מצד עצמם הם ג"כ בבחי' לית ליי מגרמיי כלום — וככה תרל"ז סעי' סג.

דלית ליה מגרמיה כלום

הזוהר מתאר את המלכות, הלבנה, כמי שאין לה דבר משלה.

ספר זוהר, וישלח ג:נ"ה ס"ו Zohar, Vayishlach 3:55-66

The reason why the prayer of the poor is admitted first into the presence of the Almighty is indicated in the verse: "For he hath not despised nor abhorred the lowliness of the poor, etc." (Ibid. 22, 25).

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

דלית ליה מגרמיה כלום

אחד המקורות הנוספים שהערת קה"ת מביאה לאותו תיאור.

ספר זוהר, וישב ג':ל"ד ה':מ"ד Zohar, Vayeshev 3:34-5:44

ונכספה וגם כלתה נפש

"נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה'": לשון של אהבה מכלה

תהילים פ"ד ג: Psalms 84:3

נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' לבי ובשרי ירגנו אל אליהי:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ע"פ תהלים פד, ג.

להתכלל באור ה'

קטע מן המאמר הזה מובא שם

הערת קה"ת

קטע מובא באוה"ת שה"ש כרך א ע' ריב.

שהוא למעלה מגדר ממלא וסובב

ההערה מציינת שם הגהה על הביטוי "למעלה מגדר ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין".

הערת קה"ת

בוככה תרל"ז ע' צח יש הגהה.

תוחלת ממושכה

"תוחלת ממושכה מחלה לבי": כך מוסבר מדוע כמיהה שאינה מתמלאת נקראת חולי.

משלי י"ג:12 Proverbs 13:12

תוחלת ממושכה מחלה לבי ועץ חיים תאנה באה:

כי שמש ומגן ה'

"כי שמש ומגן ה'": אורו של ה' מכונה שמש

תהילים פ"ד י"ב Psalms 84:12

כי שמש ומגן ה' אלקים הן וכבוד ה' לא ימנע טוב להלכים בתמים:

For the L-RD G-d is a sun and a shield; the L-RD giveth grace and glory; No good thing will He withhold from them that walk uprightly.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פד, יב.

ברוך ה' אלקי ישראל

"ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם": הפסוק מתפרש כהמשכה מן העולם הנסתר אל העולם הגלוי.

דברי הימים א ט"ז:36 I Chronicles 16:36

ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם ויאמרו כל־העם אמן והלל ל־Havayah

Blessed be the L-RD, the G-d of Israel, From everlasting even to everlasting. And all the people said: 'Amen, 'and praised the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דה"א טז, לו. תילים ס"ס קו. [כ].

אני ה' לא עשיתי

"אני ה' לא שניתי": הבריאה אינה משנה את ה'

מלאכי ג:6 Malachi 3:6

כי אני ה' לא שניתי ואֲתֶם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא תִלְיָתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלאכי ג, ו.

פסקה 5

וביאר הדבר

ההערה מפנה לסדרת המאמרים הזאת לדיון ממושך יותר בקטע על מחלת האהבה של כנסת ישראל.

הערת קה"ת

ראה המשך וככה תרל"ז פרק סג ואילך. אוה"ת נ"ך ע' עז. ראה גם ע' תרס.

סמכוני באשיות

הכלה מבקשת שיסעוד אותה, "כי חולת אהבה אני": הדברים מתפרשים כמצבה של כנסת ישראל במשך השבוע.

שיר השירים ב':5 Song of Songs 2:5

סמכוני באשיות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני:

'Stay ye me with dainties, refresh me with apples; For I am love-sick.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ב, ה.

Hope deferred maketh the heart sick; But desire fulfilled is a tree of life.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70 שו"ה חכמים — ומריעי

הגמרא מתארת את החכמים כ"קצירי ומריעי".

נדרים מ"ט Nedarim 49a

הערת קה"ת

נדרים מט, א. [כ].

71 מבחי' חכמה שרואין את הנולד

"איזהו חכם? הרואה את הנולד": כאן הדברים מתפרשים כראיית התהוות הבריאה מאין.

תמיד ל"ב Tamid 32a

הערת קה"ת

ראה תמיד לב, א.

72 להשתפך נפשם ממש

דיון נוסף בשפיכת הנפש באהבה.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת ויקרא כרך ג ע' תשפא. ספר החקירה פד, ב.

73 חו"ב בבחי' תרין רעין

למילים האלה Zohar III, 4a הערת קה"ת מפנה ל

Zohar III, 4a, ד, א

הערת קה"ת

ראה זח"ג ד, א.

74 חיבור חכמה ובינה בבחי' תרין רעין

הזהר מכנה את חכמה ובינה "תרין רעין דלא מתפרשין".

ספר הזהר, ויקרא ג:מ"א-ה:נ"א Zohar, Vayikra 3:41-6:51

75 בכריאה אין מאיר בחי' ח"ע רק בחי' הבינה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה ת"ז ת"ו.

76 חלו נא פני א-ל

"חלו נא פני אלי": המילה "חלו" קשורה לשורש של חולי.

מלאכי א:ט"ז Malachi 1:9

ועתה חלו־נא פני־אל ויחַנְנוּ מִיָּדְכֶם הֲיֵתָה זֹאת הֲיִשָּׂא מִכֶּם פָּנִים אָמַר ה' צְבָאוֹת:

And now, I pray you, entreat the favour of G-d That He may be gracious unto us!— This hath been of your doing.— Will He accept any of your persons? Saith the L-RD of hosts.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלאכי א, ט.

77 ויחל משה

"ויחל משה": תפילת משה לה' לאחר חטא העגל.

שמות ל"ב: Exodus 32:11

וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת־פָּנָיו ה' אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר לָמָּה ה' יַחַרְה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכַח גְּדוֹל וּבְיָד חֲזָקָה:

And Moses besought the L-RD his G-d, and said: 'L-RD, why doth Thy wrath wax hot against Thy people, that Thou hast brought forth out of the land of Egypt with great power and with a mighty hand?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לב, יא.

78 מלמד שהחלה

חו"ל דורשים "ויחל": משה התפלל עד שנעשה חולה.

ברכות ל"ב א:כ"א-ג:כ"א Berakhot 32a:21-23

אָמַר רַבָּא אָמַר רַב יִצְחָק: מְלַמֵּד שֶׁחֲלָה עָלֵיהֶם מֵדַת רַחֲמִים. וְרַבְּנָן אָמְרִי: מְלַמֵּד שֶׁאָמַר מֹשֶׁה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רַבּוּנוּ שֶׁל עוֹלָם! חוֹלִין הוּא לָךְ מַעֲשׂוֹת כְּדָבָר הַזֶּה. "וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת פָּנָיו ה'", תִּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר: מְלַמֵּד שֶׁעָמַד מֹשֶׁה בְּתַפְלָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שֶׁאֲחִילּוֹ אֲחִילוּ. מֵאִי אֲחִילוּ? אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אֵשׁ שֶׁל עֲצָמוֹת. מֵאִי אֵשׁ שֶׁל עֲצָמוֹת? אָמַר אַבְיִי: אֵשֶׁת אֲדָמָה.

Raba said in the name of Rab Isaac: It teaches that he called into play [hal] the attribute of mercy upon them. The Rabbis say : It teaches that Moses spake before the Holy One, blessed be He, "L-rd of the universe ! It would be profanation [hullin] for Thee to do such a thing." "And Moses besought the L-rd." There is a teaching : R. Eliezer the Elder said : This teaches that Moses stood in prayer before the Holy One, blessed be He, until ahilu seized him. What ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות לב, א.

79 שמש צדקה ומרפא בכנפיה

שמש הצדקה שמרפא בכנפיה.

מלאכי ג:כ"ז Malachi 3:20

וְזָרְחָה לָכֶם יְרֵאִי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צִדְקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֶיהָ וַיְצַאֲתֶם וּפְשָׁתֶם כְּעֶגְלֵ מִרְבָּק:

But unto you that fear My name shall the sun of righteousness arise with healing in its wings; and ye shall go forth, and gambol as calves of the stall.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

80 וכך צריך האדם לעורר אהבה זו . . ויתענגו מטובך

ההערה מפנה לשם בעניין תפילת ימי החול של חולת האהבה והריפוי שלה.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת וישלח כרך ה ע' תתעה.

81 ואז תתענג על ה'

"אז תתענג על ה'": העונג של השבת.

ישעיהו נ"ח: Isaiah 58:14

אֲזַ תִּתְעַנֵּג עַל־Havayah וְהִרְבַּכְתִּיהָ עַל־[בְּמֹתֶי] (במֹתֶי) אֶרֶץ וְהִאֲכַלְתִּיהָ נַחֲלֹת יַעֲקֹב אֲבִיךָ כִּי פִי Havayah דָּבַר:

Then shalt thou delight thyself in the L-RD, And I will make thee to ride upon the high places of the earth, And I will feed thee with the heritage of Jacob thy father; For the mouth of the L-RD hath spoken it.

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

82 בד"ה תקעו בחדש

שם מתבארים "שמש ומגן": הוי' היא השמש עצמה, ואלקים הוא המגן המסתיר אותה כך שנראה רק זיווה; לעתיד לבוא ה' "מוציא חמה מנרתקה", ומגלה את הוי' בלי מגן. זהו אור השמש המרפא שבפסקה זו

הערת קה"ת

לעיל נה, א.

83 הקב"ה מוציא חמה מנרתקה צדיקים מתרפאין בה

לעתיד לבוא הקב"ה יוציא את החמה מנרתקה: הרשעים יידונו בה והצדיקים יתרפאו בה

נדרים ח' ב:ר"ב Nedarim 8b:6

ופליגא דרבי שמעון בן לקיש, דאמר: איז גיהנם לעולם הבא, אלא הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מנרתקה, צדיקים מתרפאין בה ורשעים נידונין בה. שנאמר: "וְזָרְחָה לָכֶם יְרֵאָה שְׁמִי שֶׁשֶׁשׁ וְגוֹי". ולא עוד, אלא שמתעדינין בה, שנאמר: "וַיִּצְאָתָם וּפְשָׁתָם כְּעָגְלֵי מִרְבָּק".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

84 הוא בחינת שמש ומגן הוי'

"כי שמש ומגן הוי'".

תהילים פ"ד:י"ב Psalms 84:12

כי שמש ומגן ה' אלקים חן וכבוד יתן ה' לאי זמנעו טוב להלכים בתמים:

For the L-RD G-d is a sun and a shield; the L-RD giveth grace and glory; No good thing will He withhold from them that walk uprightly.

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

85 ושמרתם את השבת כי קדש היא

"ושמרתם את השבת כי קודש היא לכם".

שמות ל"א:י"ד Exodus 31:14

ושמרתם את-השבת כי קדש הוא לכם מחלליה מות יומת כי כל-העשה בה מלאכה ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה:

Ye shall keep the sabbath therefore, for it is holy unto you; every one that profaneth it shall surely be put to death; for whosoever doeth any work therein, that soul shall be cut off from among his people.

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לא, יד.

86 בלק"ת פי וירא

ההערה מצינת ש"הל אור" מביא את הלימוד על "חולי" כחסרון שער החמישים בשם הספר "מאורי אור"; המקור הוא טעמי המצוות של האריז"ל, במצוות ביקור חולים

הערת קה"ת

להאריז"ל בטעמה"צ בד"ה מצות ביקור חולים. ראה גם ביהל אור עי קנה שמביא זה בשם ספר מאו"א. וראה גם אוה"ת שה"ש עי רד.

פסקה 6**87 מי שטרח בע"ש**

"מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת".

עבודה זרה ג' א:10 Avodah Zarah 3a:10

אמרו לפננו: רבוננו של עולם, תנה לנו מראש ונעשה. אמר להן הקדוש ברוך הוא: שוטים שבעולם! מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת? אלא אף על פי כן, מצוה קלה יש לי וסופה שמה, לכו ונעשו אותה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

88 כמו בן כפר שראה את המלך לגבי בן כרך

בן הכפר ובן העיר שראו את המלך

חגיגה י"ג ב:ה"ח Chagigah 13b:5

אמר רבא: כל שראה יחזקאל, ראה ישעיה. למה יחזקאל דומה — לכן כפר שראה את המלך, ולמה ישעיה דומה — לכן כרך שראה את המלך. אמר ריש לקיש: מאי דכתיב: "אשריה להי כי גאה גאה" — שירה למי שמתגאה על הגאים. דאמר מר: מלך שבחיות — ארי, מלך שבבהמות — שור, מלך שבעופות — נשר, ואדם מתגאה עליהן, והקדוש ברוך הוא מתגאה על כולן ועל כל העולם כולו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

89 "שמש צדקה ומרפא בכנפיה"

מלאכי ג' כ"ב Malachi 3:20

וְזָרְחָה לָכֶם יְרֵאָה שְׁמִי שֶׁשֶׁשׁ צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֶּיהָ וַיִּצְאָתָם וּפְשָׁתָם כְּעָגְלֵי מִרְבָּק:

But unto you that fear My name shall the sun of righteousness arise with healing in its wings; and ye shall go forth, and gambol as calves of the stall.

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 7**90 כה אמר ה' שער החצר הפנימית**

בבית המקדש העתידי שער החצר הפנימית שבמזרח סגור בששת ימי המעשה ונפתח בשבת ובראש חודש

יחזקאל מ"א:1 Ezekiel 46:1

כה-אמר אדני ה' שער החצר הפנימית הפנה קדים יהיה סגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח:

Thus saith the L-rd GOD: The gate of the inner court that looketh toward the east shall be shut the six working days; but on the sabbath day it shall be opened, and in the day of the new moon it shall be opened.

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל מו, א.

ואשים דברי בפיר

96

"ואשים דברי בפיר".

ישעיהו נ"א:ט"ז Isaiah 51:16

וְאֶשֶׁם דְּבָרִי בְּפִיךָ וּבִצֵּל יָדִי כְּסִיתִיךָ לְנֹטֵעַ שָׁמַיִם וְלִיסַד אֶרֶץ וְלֹאמַר
לְצִיּוֹן עַמִּי־אֶתָּה:

And I have put My words in thy mouth, And have covered thee in the shadow of My hand, That I may plant the heavens, And lay the foundations of the earth, And say unto Zion: 'Thou art My people.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נא, טז.

שער החצר הפנימית הפונה קדים

97

שער המזרח, הנדרש כאן כ"מקדש" לבריאה.

יחזקאל מ"ו:א' Ezekiel 46:1

כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי ה' שַׁעַר הַחֲצֵר הַפְּנִימִית הַפְּנֵה קָדִים יִהְיֶה סָגוּר שֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִת יִפְתָּח וּבַיּוֹם הַחֹדֶשׁ יִפְתָּח:

Thus saith the L-rd GOD: The gate of the inner court that looketh toward the east shall be shut the six working days; but on the sabbath day it shall be opened, and in the day of the new moon it shall be opened.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ושמי הוי' לא נודעתי להם

98

"ושמי הוי' לא נודעתי להם": בחינה שלמעלה ממה שהאבות הכירו

שמות ו':ג' Exodus 6:3

וְאָרָא אֶל־אַבְרָהָם אֶל־יִצְחָק וְאֶל־יַעֲקֹב בָּאֵל שַׁדַּי וְשָׁמִי ה' לֹא נֹדַעְתִּי לָהֶם:

and I appeared unto Abraham, unto Isaac, and unto Jacob, as G-d Almighty, but by My name Havayah I made Me not known to them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

בד"ה ויקהל משה

99

המאמר הנוכח בגוף הטקסט, שבו נדון בהרחבה "השער הפונה קדים"

הערת קה"ת

תו"א פז, ד.

ועי' בזח"א פ' נח דע"ה ב'

100

ההערה מפנה לשם לדיון בקטע הזוהר על נח שאליו מתייחס המאמר

הערת קה"ת

ראה אוה"ת נ"ך כרך א עי' תכד.

ועי' בזח"א פ' נח דע"ה ב'

101

קטע הזוהר על נח שאליו מפנה המאמר בעניין "הפונה קדים"

ספר זוהר, נח מ"ג:שס"א-מ"ד:שע"ג Zohar, Noach 43:361-44:373

102

מחדש חדשים

הברכה על הלבנה החדשה, המזכירה את הקב"ה "שמחדש חדשים"

סנהדרין מ"ב א:ד'-ה' 42a:4-5 Sanhedrin

מְרִימָר וּמִר וּוְטָרָא מְכַתְּפֵי אֶהְדִּי וּמְכַרְכִּי. אָמַר לָקָה רַב אֶחָא לְרַב אָשִׁי: בְּמַעְרָבָא מְכַרְכִּי "בְּרוּךְ מַחְדֵּשׁ חֲדָשִׁים". אָמַר לָקָה: הָאִי נָשִׁי דִּידָן נָמִי

פסקה 8

ומבשרי אחזה אלוה

91

"ומבשרי אחזה אלוה": מה שאדם רואה בעצמו מלמד אותו על הקב"ה

איוב י"ט:כ"ו Job 19:26

וְאַחֲרַי עוֹרִי נִקְפּוּ־זָאת וּמִבְּשָׁרִי אֶחְזֶה אֱלֹהִים:

And when after my skin this is destroyed, Then without my flesh shall I see G-d;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב יט, כו.

שלא מחשבותי מחשבותיכם

92

"לא מחשבותי מחשבותיכם": אין להבין את המשל כפשוטו

ישעיהו נ"ה:ח' Isaiah 55:8

כִּי לֹא מַחְשְׁבוֹתַי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא דַרְכֵיכֶם דַּרְכֵי נָאִם ה'

For My thoughts are not your thoughts, Neither are your ways My ways, saith the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נה, ח.

סור מרע ועשה טוב

93

"סור מרע ועשה טוב, בקש שלום ורדפהו"

תהילים ל"ד:ט"ו Psalms 34:15

סוּר מִרַּע וַעֲשֵׂה־טוֹב בִּקֵּשׁ שְׁלוֹם וּרְדָּפֵהוּ:

Depart from evil, and do good; Seek peace, and pursue it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים לד, טו.

ופי' בקש שלום להיות התקשרות שני הפכים

94

הביאור של "בקש שלום" כקישור בין שני הפכים מובא שם, יחד עם הפניות נוספות.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת נ"ך כרך א עי' תקנח ומציין לכמה מקומות בדא"ח.

ודברי אשר שמתו בפיר

95

"ודברי אשר שמתו בפיר": דיבור שהוא דבר ה' ממש

ישעיהו נ"ט:כ"א Isaiah 59:21

וְאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אִתְּכֶם אָמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלִיךָ וּדְבָרִי אֲשֶׁר־שָׁמַעְתִּי בְּפִיךָ לֹא־יִמּוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי יִרְעֶה וּמִפִּי יִרְעֶה אָמַר ה' מַעֲתָה וְעַד־עוֹלָם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נט, כא.

מְכַרְכִּי. אֵלָא כְּדָרְבִּי הַיְּהוּדָה, דְּאָמַר רַב הַיְּהוּדָה: "כְּרוּר [וכו'] אֲשֶׁר מְאָמְרוּ בְּרָא שְׁחָקִים, וּבְרוּחַ פִּי כָל צָבָאָם. חַק וּזְמַן נָתַן לָהֶם שְׁלֹא יִשְׁנוּ אֶת תַּפְקִידָם, שְׁשִׁים וּשְׁמָחִים לְעִשׂוֹת רְצוֹן קוֹנֵם. פּוֹעֲלֵי אֱמֶת שְׁפָעוּלָתָן אֱמֶת. וְלִלְכָנָה אָמַר שֶׁתַּחֲדָשׁ עֲטָרַת תַּפְאֶרֶת לְעִמּוּסֵי כְּטָן, שֶׁהוּא עֲתִידִין לְהַתְחַדֵּשׁ כְּמוֹתָהּ וּלְפָאֵר לְיוֹצְרָם עַל ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)
הערת קה"ת

סנהדרין מב, א.

103 ועיין בסש"ב ח"א פט"ז

דיון נוסף ברעיון מתניא פרק ט"ז המשמש כאן כהקבלה

הערת קה"ת

ראה באוה"ת בראשית כרך א כג, ב.

104 ועיין עוד בסש"ב ח"א פט"ז

התניא מסביר שמחשבה טובה, גם בלי מעשה, מצטרפת על ידי הקב"ה למעשה, מפני שמחשבה זו נעלית מבחינת המעשה.

תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרי 16:8 Tanya, Likkutei Amarim
ט"ז:יח'

אֶה הַדְּחִילוֹ וְרַחֲמֵי שִׁבְתָּבוֹנוֹת מוֹחוֹ וְתַעֲלוּמוֹת לְבוֹ הַנִּזְכָּרוֹת לְעִיל - גָּבְהוּ דְּרַכִּיהֶם לְמַעְלָה מְעַלָּה מִבְּחִינַת הַמַּעֲשֶׂה, וְאִי אֶפְשָׁר לָהֶם לְהַתְלַבֵּשׁ בְּבְחִינַת מַעֲשֶׂה הַמִּצְוֹת לִהְיוֹת לָהֶם בְּחִינַת מוֹחִין וְחִיּוֹת לְהַעֲלוֹתָן לְפָרְחָא לְעִילָא, אִם לֹא שֶׁהַקְדוּשָׁה בְּרוּרָה הִיא מְצָרְפָן וּמַחְפְּרָן לְבְּחִינַת הַמַּעֲשֶׂה; וְהוּא נִקְרָאוֹת בְּשֵׁם "מַחְשְׁבָה טוֹבָה", כִּי אֵינֶן דְּחִילוֹ וְרַחֲמֵי מִמֶּנּוּ בְּהַתְגַּלּוּת לְבוֹ, כִּי אִם בְּתִכּוּנָתָּהּ מוֹחוֹ וְתַעֲלוּמוֹת לְבוֹ כְּנֻקָּר לְעִיל.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

105 מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה

"מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה"

קידושין מי א:י"ב-י"ג Kiddushin 40a:12-13

מַחְשְׁבָה טוֹבָה מְצָרְפָה לְמַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֲזַן נִדְבָרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשֹׁב ה' וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זִכְרוֹן לְפָנָיו לִירְאֵי ה' וְלַחֲשָׁבִי שְׁמוֹ". מֵאִי: "וְלַחֲשָׁבִי שְׁמוֹ"? אָמַר רַב אָסִי: אִפְּלוּ חֲשָׁב אָדָם לְעִשׂוֹת מִצְוָה וְנֶאֱמַר וְלֹא עָשָׂה - מַעֲלָה עָלָיו הַכָּתוּב כִּאִילוּ עָשָׂה. מַחְשְׁבָה רָעָה אֵין הַקְדוּשָׁה בְּרוּרָה הִיא מְצָרְפָה לְמַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֲנִי אִם רָאִיתִי כְלָבִי לֹא יִשְׁמַע ה'". וְאֵלָּא מֵה אֲנִי מְקִיָּם: "הַנְּנִי מְבִיא אֶל הָעָם הַזֶּה רָעָה פְּרִי מַחְשְׁבוֹתָם"? מַחְשְׁבָה שְׁעוּשָׁה פְּרִי הַקְדוּשָׁה ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

106 בזמן שישאל עושין רצונו של מקום מלאכתו נעשית ע"י אחרים

"בזמן שישאל עושין רצונו של מקום מלאכתו נעשית על ידי אחרים"

ברכות ל"ה ב:7 Berakhot 35b:7

... אֶפְשָׁר אָדָם חוֹרֵשׁ בְּשַׁעַת הָרִישָׁה, וְזוֹרֵעַ בְּשַׁעַת זְרִיעָה, וְקוֹצֵר בְּשַׁעַת קְצִירָה, וְדָשׁ בְּשַׁעַת דִּישָׁה, וְזוֹרֵחַ בְּשַׁעַת הָרוּחַ, תוֹרָה מֵה תְּהֵא עָלֶיהָ? אֵלָּא בְּזֶמֶן שֶׁיִּשְׁאַל עוֹשֵׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם — מְלַאכְתָּהּ נַעֲשִׂית עַל יְדֵי אֲחֵרִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְעָמְדוּ זָרִים וָרַעוּ צֹאנֶכָם וְגוֹ", וְכִזְמוֹן שְׂאִין יִשְׂרָאֵל עוֹשֵׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם — מְלַאכְתָּהּ נַעֲשִׂית עַל יְדֵי צִצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאֶסְפַּת דְּגָנָךְ". וְלֹא עוֹד אֵלָּא שֶׁמְלַאכְתָּהּ אֲחֵרִים נַעֲשִׂית עַל יְדֵי, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְעָבַדְתָּ אֶת אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ".

R. Simeon b. Johai says : Is it possible for a man to plough at the time of ploughing, sow at seed-time, reap at harvest-

time, thresh at the time of threshing, and winnow at the time of wind — what is to become of Torah? But when Israel perform the will of the All-present, their work is done by others; as it is said, "And strangers shall stand and feed your flocks," etc. (Is. Ixi. 5) ; and at the time when Israel perform not the will of the All-present, ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

107 בדי"ה מקושש עצים

לפי ההערה, המאמר מבאר שכאשר ישראל עושים את רצון ה', "זורים יהיו רועי צאנכם", ולכן אין ישראל צריכים להשפיל את עצמם ולעסוק בעבודת הברורים.

הערת קה"ת

לעיל פ' שלח מב, ג שבזמן שישאל עושין רצונו של מקום מלאכתו נעשית על ידי אחרים, ולא יצטרכו ישראל להשפיל עצמם לברר בירורים — אוה"ת בראשית כרך א כד, ב.

10 פסקה

108 רבי יוחנן בן נורי מפרש "מדי שבת בשבתו" מפסח עד עצרת, כלומר שבועות.

משנה עדיות ב:י"א Mishnah Eduyot 2:10

אֶף הוּא הָיָה אוֹמֵר, חֲמִשָּׁה דְּכָרִים שֶׁל שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי חֹדֶשׁ. מִשְׁפֵּט דוֹר הַמְּבּוּל, שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי חֹדֶשׁ. מִשְׁפֵּט אִיּוֹב, שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי חֹדֶשׁ. מִשְׁפֵּט הַמִּצְרִיִּים, שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי חֹדֶשׁ. מִשְׁפֵּט גֹּג וּמָגוֹג לְעִתִּיד לָבֹא, שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי חֹדֶשׁ. מִשְׁפֵּט רְשָׁעִים גִּיְהִנּוֹם, שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי חֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סו), וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, מִן הַפֶּסַח וְעַד הַעֲצָרָת, שֶׁנֶּאֱמַר וּמִדֵּי שָׁבַת בְּשַׁבְּתוֹ:

Also he used to say that there are five things that last twelve months: The judgment of the generation of the flood [continued] twelve months; The judgment of Job [continued] twelve months; The judgment of the Egyptians [continued] twelve months; The judgment of Gog and Magog in the time to come [will continue] twelve months; The judgment of the wicked in gehinom [continues] twelve months, for it is said, and "It will be from one month until its [same] month" (Isaiah 66:23). Rabbi Yohanan ben Nuri says: "[As long as] from ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

109 והיה מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו

פסוק הפתיחה של המאמר, המתבאר כעת.

ישעיהו ס"ו:כ"ג Isaiah 66:23

וְהָיָה מִדֵּי־חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁוֹ וּמִדֵּי שָׁבַת בְּשַׁבְּתוֹ יָבוֹא כָּל־בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי אֱמֶר ה'

And it shall come to pass, that from one new moon to another, and from one sabbath to another, shall all flesh come to worship before Me, Saith the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

110 כי בו שבת מכל מלאכתו

”כי בו שבת מכל מלאכתו”: השבת הרגילה

בראשית כ"ג:2 Genesis

וַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מְכַל־מְלָאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹקִים לַעֲשׂוֹת:

And G-d blessed the seventh day, and hallowed it; because that in it He rested from all His work which G-d in creating had made.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ב, ג.

111 כי ששת ימים עשה ה'

”כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ”

שמות כ"א:11 Exodus

כִּי שֵׁשֶׁת־יָמִים עָשָׂה ה' אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל־כֵּן בָּרַךְ ה' אֶת־יוֹם הַשָּׁבַת וַיְקַדֵּשׁהוּ:

for in six days the L-RD made heaven and earth, the sea, and all that in them is, and rested on the seventh day; wherefore the L-RD blessed the sabbath day, and hallowed it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כ, יא.

112 כולם בחכמה עשית

”כולם בחכמה עשית”.

תהילים ק"ד:24 Psalms 104

מַה־רַּבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּל־ם בַּחֲכָמָה עָשִׂיתָ מְלָאכָה הָאָרֶץ מְגִלָּה:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

113 בד"ה מים רבים בפ' נח

ההערה מציגת את המאמר בתורה אור, שבו נדונה בהרחבה המדרגה שלמעלה מהשבת.

הערת קה"ת

בתו"א.

114 הנה ישכיל עבדי ירום ונשאוגבה מאד

”הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד”: נאמר על המשיח

ישעיהו נ"ב:13 Isaiah 52

הִנֵּה יִשְׁכַּל עַבְדִּי יָרוֹם וְנִשָּׂא וְגִבָּה מְאֹד:

Behold, My servant shall prosper, He shall be exalted and lifted up, and shall be very high.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

115 בשר הוא יסוד האש

גם שם נאמר ש”הבשר הוא יסוד האש”: לאחר הביטול של הרצון מגיע האדם למדרגת ”בשר וגידים”, שהיא אהבה. הדבר מאשש את ההבנה ש”כל בשר” פירושו כוח האהבה הבורע

הערת קה"ת

ראה לעיל נשא כ, ד.

116 פני אריי פני שור . . מראיהם כגחלי אש

פני החיות: פני אריה ופני שור

יחזקאל א':10 Ezekiel 1

וְדָמוֹת פָּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיֵה אֲלֵי־הַיָּמִין לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־שׁוֹר מִהַשְּׂמֹאל לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־נֶשֶׁךְ לְאַרְבַּעַתָּם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, יג.

117 מראיהם כגחלי אש

”מראיהם כגחלי אש”

יחזקאל א':13 Ezekiel 1

וְדָמוֹת הַחַיּוֹת מְרִאֵיהֶם כְּגַחֲלֵי־אֵשׁ בְּעֻרֹת כְּמֵרָאָה הַלֹּפְדִים הָיָה מִתְהַלֶּכֶת בֵּין הַחַיּוֹת וְנִגַּה לָאֵשׁ וּמִן־הָאֵשׁ יוֹצֵא כֶּרֶךְ:

As for the likeness of the living creatures, their appearance was like coals of fire, burning like the appearance of torches; it flashed up and down among the living creatures; and there was brightness to the fire, and out of the fire went forth lightning.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

118 ע"ה אסור לאכול בשר

”עם הארץ אסור לאכול בשר”.

פסחים מ"ט ב:49b Pesachim

תְּנִינָא, רַבִּי אוֹמֵר: עִם הָאָרֶץ אֲסוּר לֵאכּוֹל בֶּשָׂר, (בְּהֶמָה) שְׁנֶאֱמַר: ”וְזֹאת תֹּרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף”: כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה מוֹתֵר לֵאכּוֹל בֶּשָׂר בְּהֶמָה וְעוֹף, וְכָל שְׂאִינוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה אֲסוּר לֵאכּוֹל בֶּשָׂר בְּהֶמָה וְעוֹף.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

פסחים מט, ב.

פסקה 11

119 רשפי אש אהבתם

”רשפיה רשפי אש”: רשפי אש האהבה

שיר השירים ח':6 Song of Songs

שִׁימֵנִי כַּחֲתָם עַל־לִבִּי כַּחֲתָם עַל־זְרוֹעֶךָ כִּי־עֲזָה כְּמוֹת אֶהְבֶּה קֶשֶׁה כְּשֹׁאֵל קִנְיָה וְשִׁפְיָהּ רִשְׁפֵּיהּ אֵשׁ שְׁלֵבָתֶיהָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

120 בד"ה כי תצא

ההערה מפנה למאמר זה בעניין עם הארץ והבשר. הקטע המצוטט מדבר על עלייה שצריכה להימשך מלמעלה, ”אור פני ה'” שנמשך למטה; הדבר מהדהד גם את סיום הפסקה

הערת קה"ת

לעיל לו, ג.

121

ובד"ה בהעלותך

שם אדמו"ר הזקן מסביר "עם הארץ אסור לאכול בשר" בכך שאינו יכול להעלות את הבשר. הדבר מראה שאדם מעלה ומרים את המזון שהוא אוכל — בדיק הנקודה שבפסקה זו

הערת קה"ת

לעיל פ' בהעלותך לא, ג.

122

ובד"ה ראשי המטות

המאמר על נדרים מסביר שבמצעות "רצון הלב" נמשכת מדרגה שלמעלה מן העולמות ומלמעלה מן הזמן; הטקסט מפנה אליו בעניין "נדרים סייג לפרישות".

הערת קה"ת

לעיל פ' מטות פב, ב.

123

נדרים סייג לפרישות

"נדרים סייג לפרישות".

משנה אבות ג': "ג: Pirkei Avot 3:13

רבי עקיבא אומר, שחוק וקלות ראש, מרגילין לערוה. מסכת, סג לתורה. מעשרות, סג לעשר. נדרים, סג לפרישות. סג לחכמה, שתיקה:

Rabbi Akiva said: Merriment and frivolity accustom one to sexual licentiousness; Tradition is a fence to the Torah; Tithes a fence to wealth, Vows a fence to abstinence; A fence to wisdom is silence.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

124

כל הנקרא בשמי

"כל הנקרא בשמי", מסעיף 1

ישעיהו מ"ג:7 Isaiah 43:7

כל הנקרא בשמי ולקבדו בראתיו וצרתיו אף עשיתיו:

Every one that is called by My name, and whom I have created for My glory, I have formed him, yea, I have made him.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

125

עתידיים צדיקים להיות נקראים על שמו של הקב"ה

"עתידיים צדיקים להיות נקראים על שמו של הקב"ה".

בבא בתרא ע"ה:3 Bava Batra 75b:3

ואמר רבה אמר רבי יוחנן: עתידיין צדיקים שנקראין על שמו של הקדוש ברוך הוא, שנאמר: "כל הנקרא בשמי ולקבדו בראתיו, וצרתיו אף עשיתיו". ואמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן: שלשה נקראו על שמו של הקדוש ברוך הוא, ואלו הן: צדיקים, ומשיח, וירושלים.

R' Shmuel bar Nachmani said in the name of R' Yochanan: three are called by the name of the Holy One, and they are: the righteous, the Messiah and Jerusalem.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Rabbi Mike Feuer, Jerusalem Anthology (CC-BY)

126

ועיין ברכות פ' וירא פניו

המדרש על דברי אברהם "ונשתחוה ונשובה", ובזכות ההשתחויה

בראשית רבה נ"ו:11 Bereshit Rabbah 56:11

... עשירי א"ל השבע לי שאין אתה מנסה אותי עוד מעתה א"ר חנין כי יען אשר עשית את הדבר הזה נסיון עשירי הוא ואתה אומר כי יען אשר עשית הדבר הזה אלא זה נסיון האחרון שהוא שקול כנגד הכל שאילולי

לא קבלו עליו אבד את הכל [נ"א כל מה שעשה] כי ברך אברכך וגוי ברכה לאב ברכה לכן והרכה ארכה רבות לאב רבות לכן ויירש זרעך את שער שונאיו רבי אומר זו תרמוד אשריו כל מי שהוא רואה במפלתה של תרמוד שהיתה שותפת בשני חרבנות רבי יודן ורבי חנינא חד ...

"The angel of the L-rd called to Abraham a second time from the heavens" (Genesis 22:15). "He said: I swear by Myself, the utterance of the L-rd, that because you have done this matter, and did not withhold your son, your only one" (Genesis 22:16). "The angel of the L-rd called...a second time...He said: I swear by Myself" - what need was there for this oath? He [Abraham] said to Him: 'Take an oath to me that you will not test me again from now on, nor Isaac my son.' ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

127

ונשתחוה ונשובה אליכם

אברהם אומר למשרתיו: "ונשתחוה ונשובה אליכם".

בראשית כ"ב:5 Genesis 22:5

ויאמר אברהם אל-נערי שבו-לכם פה עמי-החמור ואני והנער נלכה עד-כֹּה ונשתחוה ונשובה אליכם:

And Abraham said unto his young men: 'Abide ye here with the ass, and I and the lad will go yonder; and we will worship, and come back to you.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

128

צהבו פניו

אחד המקומות שמביאה הערת קה"ת לביטוי התלמודי "צהבו פניו"

פסחים ק"ג ב:1 Pesachim 113b:1

תני תנא קמיה דרבא ורב ספרא, צהבו פניו דרב ספרא. אמר לו רבא: לאו כגון מר, אלא כגון רב חנינא ורב אושעיא דהו אושכפי בארעא דישראל, והו יתבי בשוא דזונות, ועבדי להו מסאני לזונות, ועיילי להו. אינהו מסתכלי בהו, ואינהו לא מדלן עיניהו לאיסתכולי בהו. ומומתיהו הכי: בחייהו רבנו קדישי דבארעא דישראל.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

חולין ז' ב:4-5 Chullin 7b:4-5

שמע רבי נפק לאפיה אמר ליה רצונך סעוד אצלי אמר לו הן צהבו פניו של רבי אמר לו כמדומה אתה שמודר הנאה מישראל אני ישראל קדושים הם יש רוצה ואין לו ויש שיש לו ואינו רוצה וכתוב (משלי כג, ו) אל תלחם [את] לחם רע עין ואל תתאו למטעמותיו כי כמו שער בנפשו כן הוא אוכל ושתה יאמר לך ולבו כל עמך ואתה רוצה ויש לך

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

מנחות י"ח א:5-6 Menachot 18a:5-6

אמר לו כשר ערבית אמר לו כשר שחרית אמר לו כשר צהריים אמר לו כשר מנחה אמר לו כשר אלא שרי אליעזר פוסל צהבו פניו של יוסף הבבליא אמר לו יוסף כמדומה אני שלא כיווננו שמועתינו עד עתה אמר לו רבי הן אלא שרי יהודה פסול שנה לי וחזרתי על כל תלמידיו ובקשתי לי חבר ולא מצאתי עכשיו ששנית לי פסול החזרת לי אבידתי

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

פסחים ק"ג, ב. חולין ז, ב. מנחות יח, א. וראה ירושי פ"ח, ה"א.

יאר ה' פניו אליך

129

ברכת הכוהנים: "יאר ה' פניו אליך"

במדבר ו':כ"ה Numbers 6:25

יָאֵר הַיְיָ הַיְיָ אֱלֹהֶיךָ וַיִּחַנֶּךָ:

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ו, כה.

יאר פניו אתנו סלה

130

"יאר פניו אתנו סלה"

תהילים ס"ז:ב' Psalms 67:2

אֱלֹהִים יַחַנֵּנוּ וַיְבָרֲכֵנוּ יְאֵר־פְּנֵינוּ אֶתְנוּ סֶלָה:

G-d be gracious unto us, and bless us; May He cause His face to shine toward us; Selah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים סז, ב.

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

על המהדורה

Hebrew text of Torah Ohr and Likkutei Torah and their marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes): © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

likuteitorah.com. תורגם מהמהדורה האנגלית של CC BY-NC 4.0. ביאורים והערות המקורות. תרגום: CC BY 4.0.

דרך Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Rabbi Mike Feuer, Jerusalem Anthology (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Pirke DeRabbi Eliezer, Sefaria Vocalized Edition (Public Domain); Pirke de Rabbi Eliezer, trans. Rabbi Gerald Friedlander, London, 1916 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA).

כשלשון המאמר לצדו, (openai/gpt-6-luna-pro:batch), בעזרת בינה מלאכותית likuteitorah.com התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

· 5725 (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי. likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

© likuteitorah.com. או לספריית ליובאוויטש Sefaria מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל-

likuteitorah.com/he/likkutei-torah/vezos-haberachah/4/ מתוך

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק